

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ
«ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΕΣ-ΟΙΚΟΔΟΜΙΚΕΣ ΛΕΠΤΟΜΕΡΕΙΕΣ
ΝΕΟΚΛΑΣΙΚΩΝ ΚΤΙΡΙΩΝ. Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΗΣ ΑΙΓΙΝΑΣ»

ΣΠΟΥΔΑΣΤΗΣ
ΚΑΤΙΚΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Α.Μ. 34114
ΕΠΙΒΛΕΠΟΥΣΑ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ : ΤΣΟΥΚΑΤΟΥ ΣΤΕΛΛΑ

ΑΙΓΑΛΕΩ, ΜΑΙΟΣ 2011

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Πίνακας - Φωτογραφικό αρχείο	3-4
Εισαγωγή	5

1^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΑΙΓΙΝΑΣ

1.1 Οι πρώτοι οικισμοί της Αίγινας.....	6-8
1.2 Η Αίγινα την Βυζαντινή εποχή	9-10
1.3 Παραδοσιακή Αρχιτεκτονική της Αίγινας.....	11
1.4 Η Αρχιτεκτονική της Αίγινας σήμερα	12-13
1.5 Αρχιτεκτονικές Λεπτομέρειες – Συγκριτικά Εποχών.....	14-18

2^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ

ΑΠΟΤΥΠΩΣΗ ΝΕΟΚΛΑΣΙΚΩΝ ΚΤΙΡΙΩΝ ΑΙΓΙΝΑΣ

2.1 Ο Νεοκλασικισμός στην Αίγινα.....	19
2.1.1 Το Αιγινήτικο Αρχοντικό.....	20-22
2.1.2 Το Κυβερνείο.....	23-26
2.1.3 Το κτίριο του Β. Μουσουλέα.....	27-28
2.1.4 Λαογραφικό Μουσείο Αίγινας.....	29-30
2.1.5 Το Καποδιστριακό Ορφανοτροφείο.....	31-33
2.1.6 Το κτίριο του Γ. Κουλικούρδη.....	34-36
2.1.7 Το Εϋνάρδειον Διδασκαλείον.....	37-38
2.1.8 Το Δημαρχείο της Αίγινας.....	39-40
2.1.9 VILLA ESPERANCE.....	41-42
2.1.10 Το κτίριο του Κ. Βογιατζή.....	43-44
2.1.11 Το Δημοτικό Θέατρο.....	45
2.1.12 Το κτίριο της Alpha Τράπεζας.....	46-47
2.2 Ανώνυμα Νεοκλασικά Κτίρια.....	48-58
Συμπεράσματα.....	59
Βιβλιογραφία.....	60
Παράρτημα.....	61-66

Αρίθμηση	Φωτογραφία
1	Οι θέσεις των Νεοκλασικών Κτιρίων στην πόλη της Αίγινας
2	Το «Αιγινήτικο Αρχοντικό» σήμερα
3	Το «Αιγινήτικο Αρχοντικό» πριν ανακαινιστεί
4	Το εσωτερικό του «Αιγινήτικου Αρχοντικού»
5	Σκιάγραμμα του Κυβερνείου όπως είναι σήμερα
6	Το Κυβερνείο
7	Το κτίριο του Μουσουλέα σήμερα
8	Εξωτερικές λεπτομέρειες του κτιρίου
9	Το Λαογραφικό Μουσείο Αίγινας
10	Το μπαλκόνι με τα φουρούσια του Λαογραφικού Μουσείου
11	Το Ορφανοτροφείο – Φυλακές σήμερα
12	Εργασίες αναστήλωσης
13	Εξωτερικές λεπτομέρειες του κτιρίου
14	Το κτίριο του Γ. Κουλικούρδη
15	Η οροφή του υπογείου με το μεγάλο δοκάρι
16	Ο όροφος όπως είναι σήμερα
17	Εξωτερική λεπτομέρεια του κτιρίου
18	Το Εϋνάρδειον Διδασκαλείον σήμερα
19	Εμφανής είναι οι φθορές στο Εϋνάρδειον Διδασκαλείον
20	Το κτίριο του Δημαρχείου
21	Η εσωτερική διακόσμηση του Δημαρχείου
22	Τα δυο μπαλκόνια του Δημαρχείου
23	VILLA ESPERANCE
24	Εξωτερικές λεπτομέρειες του κτιρίου
25	Το κτίριο του Κ. Βογιατζή σήμερα
26	Το φουρούσι και μια οροφोगραφία του κτιρίου
27	Το Δημοτικό Θέατρο σήμερα
28	Το κτίριο της Alpha Τράπεζας
29	Οροφोगραφία του κτιρίου
30	Οροφोगραφία του κτιρίου

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η μελέτη μου αυτή είναι αποτέλεσμα του ενδιαφέροντος μου για τα Νεοκλασικά Κτίρια της Αίγινας. Η σύνδεση μου με την Αίγινα, λόγω της καταγωγής μου, είχε σαν αποτέλεσμα να γνωρίσω τις ομορφιές του νησιού και να παρατηρήσω τα εντυπωσιακά Νεοκλασικά Κτίρια που υπάρχουν. Αυτός ήταν ο λόγος που αποφάσισα να κάνω καταγραφή των κτιρίων αυτών και να ερευνήσω τόσο την ιστορία τους όσο και τις αρχιτεκτονικές τους λεπτομέρειες.

Σε όλο το νησί υπάρχουν διάσπαρτα πολλά Νεοκλασικά Κτίρια άλλα καλοσυντηρημένα και άλλα εγκαταλειμμένα. Πολλοί ήταν οι ιδιοκτήτες τέτοιων κτιρίων οι οποίοι τα ανακαίνισαν διατηρώντας τον Νεοκλασικό τους χαρακτήρα. Δυστυχώς κάποιοι ιδιοκτήτες αδυνατούν να αντεπεξέλθουν στο κόστος ανακαίνισης των κτιρίων αυτών, αφήνοντας τα στην φθορά του χρόνου. Πριν χρόνια, αρκετά από τα Νεοκλασικά Κτίρια της παραλίας της Αίγινας ανακαινίστηκαν. Έτσι η εικόνα της παραλιακής οδού γίνεται πιο επιβλητική θυμίζοντας ότι η Αίγινα υπήρξε η πρώτη πρωτεύουσα της Ελλάδας.

Στο σημείο αυτό επιθυμώ να ευχαριστήσω θερμά την καθηγήτρια μου Στέλλα Τσουκάτου για τη βοήθεια την οποία μου παρείχε σε όλα τα επίπεδα, από την επιλογή του θέματος ως και την τελική πραγμάτευση και απόδοση του σε μορφή πτυχιακής εργασίας. Η πολύτιμη και ουσιαστική της βοήθεια, οι καίριες υποδείξεις της σε όλα τα στάδια της εργασίας καθώς και οι εποικοδομητικές παρατηρήσεις με οδήγησαν στην ολοκλήρωση της εργασίας μου με έγκυρο και αποτελεσματικό τρόπο.

Επίσης θα ήθελα να ευχαριστήσω τον Αντιδήμαρχο Αίγινας κ. Νεκτάριο Κουκούλη για την προθυμία του και την πολύτιμη βοήθεια του σε ό,τι του ζήτησα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1°

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΑΙΓΙΝΑΣ

1.1 Οι πρώτοι οικισμοί της Αίγινας

Η Αίγινα έχει πλούσια ιστορία από τα αρχαία χρόνια στον ελλαδικό χώρο. Οι πρώτοι κάτοικοι στην Αίγινα εμφανίστηκαν στο δεύτερο μισό της 4ης χιλιετίας π.Χ. (3500-3000 π.Χ.) στην περιοχή που σήμερα ονομάζεται «Κολώνα». Η περιοχή αυτή είναι ένα βραχώδες ύψωμα, με απότομες πλαγιές και μια σειρά από τείχη φτιαγμένα από πλιθιά, λιθάρια και πουρί, που μαρτυρούν την παρουσία δέκα οικισμών της τρίτης & δεύτερης χιλιετίας π.Χ. Στην ανατολική πλευρά βρίσκονται ακόμη οχυρωματικά τείχη που μάλιστα φτάνουν τα τέσσερα μέτρα ύψος. Οι Αιγινήτες χτίζανε κάθε νέο οικισμό πάνω στο παλιό ανακαινίζοντας κάθε τόσο τα αμυντικά τους τείχη, γκρεμίζοντας δηλαδή τα παλιά και κτίζοντας τα νέα πάνω στα παλιά.

Οι πρώτοι αποικιστές φαίνεται να εγκαταστάθηκαν στον χώρο αυτό εξαιτίας της ύπαρξης απόκρημνων πλαγιών που αποτελούσαν φυσικά οχυρώματα, οι άκρες των βράχων ήταν κατάλληλες για να χτιστούν πάνω τους τείχη, οι γύρω περιοχές ήταν εύφορες. Ο λόφος εξάλλου είχε νερό, καθώς τα καστανόχρωμα στρώματα της γης, ανάμεσα στις πλάκες ασβεστόλιθου κατέβαζαν το βρόχινο νερό το οποίο αφού εισχωρούσε μέσα στους βράχους, μπορούσε να συγκεντρωθεί.

Η πύλη είναι η είσοδος του χωριού. Το κατώφλι είναι το διαχωριστικό σημείο ανάμεσα στον εσωτερικό και εξωτερικό κόσμο. Αργότερα ονομάστηκε "Λίθινη Ουδός" (Πέτρινο κατώφλι).

Σ' όλη τη διάρκεια των προϊστορικών χρόνων, τα υλικά δόμησης δεν άλλαξαν. Οι άνθρωποι έχτιζαν τα σπίτια τους με πέτρες και ωμές πλίνθους και τα συνέδεαν μ' ένα μίγμα από λάσπη. Κάθε κτίσμα από πέτρα ή πηλό, είχε πρόσθετα εξωτερικά ένα στρώμα λάσπης που θα το προστάτευε από τις άσχημες καιρικές συνθήκες. Συνήθως το Αιγινήτικο σπίτι ήταν χτισμένο κατά τα τρία τέταρτα με ωμές πλίνθους και μόνο το κάτω μέρος, η βάση, ήταν θεμελιωμένη με πέτρα.

Οι άνθρωποι χρησιμοποιούσαν για να χτίσουν υλικά που έβρισκαν επί τόπου ξέροντας όμως τις ιδιότητες του κάθε υλικού.

Προτιμούσαν για δάπεδο τον πατημένο πηλό, αφού άνετα περπατά κανείς πάνω του ενώ δεν αφήνει τις υγρασίες να περάσουν. Ωμές πλίνθους χρησιμοποιούσαν για τους τοίχους, αφού κρατάνε ζέστη το χειμώνα και δροσιά το καλοκαίρι. Τέλος κάτω από την στέγη τοποθετούσαν φύκια που ήταν υγιεινά για το αναπνευστικό σύστημα. Δημιουργήθηκε, λοιπόν έτσι, το "Σπίτι του Ανθρώπου" το οποίο ονομάστηκε έτσι γιατί προστάτευε την υγεία του και ανταποκρινόταν σ' όλες τις ζωτικές του ανάγκες.

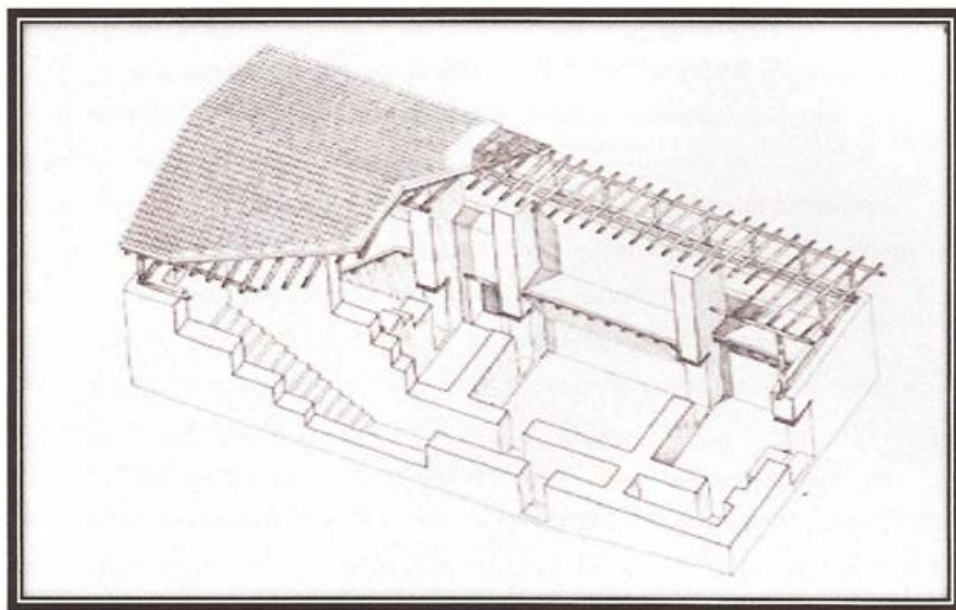
Σύμφωνα με τις αρχαιολογικές ανασκαφές η αρχαία Αίγινα είχε δέκα οικισμούς, ανάλογα με την χρονολογία οικοδόμησης τους από το 2500 π.Χ. έως το 1600 π.Χ. Ο πρώτος οικισμός της «Κολώνας» (κτισμένος ως το 2500 π.Χ.) βρέθηκε κάτω από τα θεμέλια του ναού του Απόλλωνα. Τα σπίτια είναι μεγαροειδή ή με ελλειψοειδή ή κυκλική κάτοψη. Στην «Κολώνα» βρέθηκε το "Σπίτι των Πασσάλων" που ήταν χτισμένο με ξύλο και πυλό, χωρίς πέτρα και τούβλα.

Κατά τον δεύτερο οικισμό (2500-2400 π.Χ.) κτίζονται στενόμακρα σπίτια με ισχυρούς τοίχους ενώ εσωτερικά διαιρούνται σε δωμάτια.

Η τεχνική της οικοδομικής δεν άλλαξε στον τρίτο οικισμό (2400-2300 π.Χ.). Οι κάτοικοι της "Κολώνας" εξακολουθούσαν να χτίζουνε λιθάρια, πώρινα και ηφαιστειογενή πετρώματα που τα στερέωναν με πηχτή λάσπη. Πάνω στην πέτρινη βάση στηριζόταν η ανωδομή από ωμές πλίνθους και η σαμαρωτή στέγη. Ξύλινοι πάσσαλοι λειτουργούσαν σαν συνδετικοί αρμοί από τοίχο σε τοίχο. Τα σπίτια μεγάλα, οι τοίχοι ισχυροί και ίσιοι. "Άσπρο σπίτι" είναι το παρατσούκλι αυτού του μοντέλου σπιτιού, γιατί ήταν σοβαντισμένο άσπρο.

Από τον τέταρτο οικισμό (2300-2200 π.Χ.) δεν διασώθηκαν πολλά στοιχεία. Γι' αυτό και δεν μπορεί ακόμα να ξεκαθαριστεί με σιγουριά το οικιστικό του σύστημα. Σίγουρα όμως δεν μπορεί να ήταν ένας ασήμαντος οικισμός και μόνο η εγκατάσταση ενός χυτηρίου χαλκού, μαρτυρεί ακμή.

Ο πέμπτος οικισμός(2200-2050 π.Χ.) μπορούσε να χαρακτηριστεί και σαν πόλη γιατί οι δρόμοι οργανώνουν τα σπίτια σε τετράγωνα. Ο κυριότερος τύπος σπιτιού σ' αυτόν τον οικισμό ήταν το μονώροφο σπίτι, με δύο ως τρία δωμάτια πίσω από έναν ανοιχτό "πρόδρομο". Σε μια γωνιά του μεσαίου δωματίου βρισκόταν συνήθως η εστία. Οι κάτοικοι της "Κολώνας" έχτιζαν με ακανόνιστες πέτρες που έβρισκαν στους αγρούς ή έσπαζαν από βράχους. Ο πέμπτος οικισμός κήκε και καταστράφηκε ολοσχερώς.

Το « Άσπρο σπίτι » περιοχή Κολώνα

Στον έκτο οικισμό (2050-2000 π.Χ.) επισκεύασαν και ενίσχυσαν τα παλιά οχυρωματικά τείχη, ενώ έχτισαν το κυρίως τείχος μερικά μέτρα πίσω από το παλιό και το θεμελίωσαν πάνω στα ερείπια των σπιτιών του πρώτου οικοδομικού τετραγώνου του καμένου χωριού. Γέμισαν τους πίσω χώρους των σπιτιών με πέτρες και χώμα, ενίσχυσαν τους αδύναμους τοίχους κι έτσι δημιούργησαν το κυρίως τείχος.

Κατά τον έβδομο οικισμό(2.000-1.900 π.Χ.) οι κάτοικοι ενίσχυσαν το κυρίως τοίχος με πρόσθετα, ώσπου έφτασε να έχει πάχος έξι μέτρων. Για να προφυλάξουν, μάλιστα, τις εισόδους ακόμα περισσότερο, έχτισαν ένα μικρό τείχος μπροστά από το κυρίως τείχος, έτσι ώστε να σχηματίζεται ένας διάδρομος που να μη φαίνεται έξω. Κατά τον όγδοο οικισμό (1900-1800 π.Χ.) η οχύρωση γίνεται ακόμα πιο ισχυρή.

Ο ένατος οικισμός (1800-1650 π.Χ.) κτίστηκε από την αρχή. Αυτό το τείχος ήταν κάτι το νέο. Δεν έφτιαξαν ένα ενιαίο λιθοδομικό σώμα, αλλά συνέδεσαν τρία μαζί. Εξωτερικά το τείχος ήταν τέσσερα μέτρα ψηλό με κυρτή επιφάνεια και λίθινο, γιατί έπρεπε να αντέχει στις επιθέσεις. Στον ένατο οικισμό χρησιμοποίησαν το χώρο μπροστά από τα τείχη για να χτίσουν νέα σπίτια. Έτσι δημιουργήθηκε ένα προάστιο. Ο ένατος οικισμός ήταν ο ισχυρότερα οχυρωμένος απ' όλους της Κολώνας. Γύρω στα 1650 π.Χ. το χωριό κυριεύτηκε και καταστράφηκε το προάστιο. Κατά τον δέκατο οικισμό (1650-1600 π.Χ) οι κάτοικοι ξανακτίζουν το τείχος του προαστίου και στριμώχνουν στον οχυρωμένο αυτό χώρο τα κακοχτισμένα σπίτια.

1.2 Η Αίγινα την Βυζαντινή εποχή

Η πόλη της Αίγινας τον 10ο αιώνα καταστράφηκε, όπως και μεγάλο μέρος του νησιού, από Σαρακηνούς πειρατές και οι κάτοικοι αναζήτησαν καταφύγιο στο εσωτερικό του νησιού. Τότε κτίστηκε η νέα πρωτεύουσα η Παλαιοχώρα που το 17ο -18ο αιώνα καταστρέφεται επίσης από πειρατικές επιδρομές.

Η Παλαιοχώρα

Παλαιοχώρα ονομάζεται η περιοχή του απόκρημνου λόφου, κοντά στο Μοναστήρι της Αγίας Τριάδας (Άγιος Νεκτάριος), ο οποίος είναι σπαρμένος με ξωκλήσια και ερείπια βυζαντινής πόλης. Εκεί εγκαταστάθηκαν οι Αιγινήτες, περί το 896 μ. Χ., για να αποφύγουν τις επιδρομές των Σαρακηνών κουρσάρων και παρέμειναν ως το 1800 μ. Χ., οπότε και επέστρεψαν στην περιοχή του λιμανιού, όπου είναι σήμερα η πόλη της Αίγινας.

Η Παλαιοχώρα της Αίγινας

Τα σπίτια της μεσαιωνικής αυτής πόλης κάλυπταν όλη την ΝΔ πλαγιά του λόφου και ανέβαιναν αμφιθεατρικά ως την κορυφή. Οι κάτοικοι ασχολούνταν με το εμπόριο και την ναυτιλία και καλλιεργούσαν τα μικρά κτήματα και περιβόλια γύρω από την περιοχή της πόλης. Κατά τη διάρκεια της κατοίκησης της η Παλαιοχώρα δεν κατάφερε πάντα να αποφύγει την καταστροφή. Από τον 9ο- 12ο αιώνα είναι ελάχιστες οι μαρτυρίες για την Αίγινα αλλά είναι γνωστό ότι μαστιζόταν έντονα από την πειρατεία και η ιστορία της είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με τις περιόδους κατοχής από τους Φράγκους, τους Ενετούς και τους Οθωμανούς. Όταν οι κάτοικοι, τελικά, εγκατέλειψαν την Παλαιοχώρα και κατέβηκαν στην σημερινή πόλη της Αίγινας, τα σπίτια ερήμωσαν και σταδιακά κατέρρευσαν. Απέμειναν περίπου 38 εκκλησίες, οι περισσότερες διακοσμημένες με τοιχογραφίες διαφόρων εποχών, από τον 13ο έως τον 18ο αιώνα.

1.3 Παραδοσιακή Αρχιτεκτονική της Αίγινας

Τύποι Σπιτιών

Στην Αίγινα υπάρχουν δύο βασικοί τύποι σπιτιών. Ο πιο χαρακτηριστικός και διαδεδομένος είναι αυτός με πατάρι. Ο δεύτερος είναι το δίπατο σπίτι.

Σπίτι με Πατάρι

Το σπίτι με πατάρι έχει σχήμα ορθογώνιο. Η πόρτα βρίσκεται στη μακρόστενη πλευρά του. Τα παράθυρα ανοίγονται ανάλογα με το πόσο στενή είναι η κάτοψη του σπιτιού. Τα περισσότερα παράθυρα βρίσκονται στο πατάρι, κάνοντας το έτσι φωτεινό και αεράτο. Στο ισόγειο υπάρχει ένα παράθυρο δίπλα στο τζάκι ή μπορεί να μην υπάρχει κανένα. Το πατάρι είναι μια εξέδρα που εκτείνεται συνήθως στο μισό μήκος του σπιτιού και στο οποίο ανέβαιναν από πέτρινη σκάλα που βρισκόταν στη μέση του.

Δίπατο Σπίτι

Στο δίπατο σπίτι ισόγειο και όροφος επικοινωνούν με μία πέτρινη εξωτερική σκάλα. Το τζάκι βρίσκεται στο ισόγειο όπου οι κάτοικοι μαγειρεύουν, τρώνε και μένουν. Καμιά φορά το συναντούμε και στον όροφο.

Παραλλαγές του δίπατου σπιτιού δημιουργούνται με το χωρισμό του ορόφου ή του ισογείου σε δυο χώρους.

Δίπατο σπίτι

1.4 Η Αρχιτεκτονική της Αίγινας σήμερα

Οι παλαιές κατοικίες ήταν κατασκευασμένες από πέτρα, κυρίως από τοπικό πωρόλιθο, και διακρίνονταν σε δύο κατηγορίες:

1. κατοικίες με επικάλυψη δώματος (λιακωτό).
2. κατοικίες με επικάλυψη κεραμιδιών.

Τα νεότερα κτίρια κατατάσσονται σε τρεις κατηγορίες:

1. Κτίρια με σκελετό μπετόν αρμέ, που βρίσκονται κυρίως στη χώρα της Αίγινας και σε παραθαλάσσιους οικισμούς.
2. Κτίρια με κεραμοσκεπή και με σκελετό από οπτόπλινθους. Αυτός ο τύπος είναι ευρύτατα διαδεδομένος στην ύπαιθρο.
3. Στα λυόμενα, τα οποία βρίσκονται εκτός σχεδίου σε παραθαλάσσιους παραθεριστικούς οικισμούς και χρησιμοποιούνται κυρίως ως εξοχικές κατοικίες.

Η αρχιτεκτονική της Αίγινας θα λέγαμε ότι περιλαμβάνει τρεις τύπους σπιτιών:

1. Τα αιγαιοπελαγίτικα

Η Αίγινα έχει διατηρήσει αξιόλογα δείγματα λαϊκής αιγαιοπελαγίτικης αρχιτεκτονικής, μονόροφα ή διώροφα σκεπασμένα με λιακωτά, σε όλες τις περιοχές της και κυρίως στο Μεσαγρό, Παχειά Ράχη και Πέρδικα. Η οικιστική διάρθρωση αποτελεί ένα ορθογώνιο πλέγμα δρόμων με ρυθμική εναλλαγή πλήρων – κενών.

2. Τα στεριανά

Στην Κυψέλη, στους Ασώματους αλλά και μέσα στην ίδια τη χώρα συναντάμε κτίσματα στεριανού τύπου, κατοικίες με επικάλυψη κεραμιδιών, με πολλά νεοκλασικά στοιχεία, επίδραση από την Αθήνα και τον Πειραιά.

3. Σπίτια στη χώρα της Αίγινας

Ιδιόμορφο συγκρότημα παραδοσιακής αρχιτεκτονικής αποτελεί η χώρα. Η ακμή που γνώρισε το νησί στους πρώτους χρόνους μετά την απελευθέρωση, σε συνδυασμό με την τοπική λαϊκή αρχιτεκτονική δημιούργησαν μεγάλη ποικιλία ρυθμών, από τα αυστηρά νεοκλασικά με λαϊκά στοιχεία μέχρι τον τύπο του καθαρά στεριανού σπιτιού και τους ταπεινούς αιγαιοπελαγίτικους κύβους

1.5 Αρχιτεκτονικές Λεπτομέρειες – Συγκριτικά Εποχών

Τα υλικά

Στα πλεονεκτήματα της Αίγινας συγκαταλέγεται το γεγονός ότι δεν χρειάζονταν να προμηθεύονται υλικά οικοδομής από άλλες περιοχές. Στην πρώτη θέση βρισκόταν η πέτρα η οποία είναι η βάση της κάθε κατασκευής και παρουσιάζονταν υπό τη μορφή του τραχείτη. Για το χτίσιμο επίσης χρησιμοποιούσαν και ένα άλλο είδος πέτρας, ο τόφος, ο οποίος είναι σκληρός, ανθεκτικός και κατεργάσιμος. Από τόφους συμπαγέστερους και ανθεκτικότερους έβγαιναν μεγαλύτερα κομμάτια κατάλληλα για πλαίσια πορτοπαράθυρων ενώ από πιο πορώδεις έβγαινε η πέτρα για χτίσιμο.. Το υλικό που αναγκάζονταν να προμηθεύονται από άλλα μέρη ήταν ο ασβέστης, εφόσον υπάρχει έλλειψη ασβεστόλιθου.

Σήμερα στην Αίγινα σαν υλικό κατασκευής χρησιμοποιείται το οπλισμένο σκυρόδεμα, το οποίο σε αρκετές περιπτώσεις ντύνεται με πέτρα, δίνοντας την εντύπωση μιας πέτρινης κατασκευής.

Θεμελιοδομές

Το Αιγινήτικο σπίτι κτιζόταν τις περισσότερες φορές σε στερεό έδαφος, βράχο ή ημίβραχο, χωρίς θεμέλιο με μόνη επέμβαση την ισοπέδωση του εδάφους. Αρκετές, πάραυτα, είναι οι φορές που παρουσιάζονταν ανάγκη θεμελίωσης και αυτή γινόταν συνήθως σε μικρό βάθος, με τοιχοποιία στο ίδιο πάχος της ανωδομής.

Τα νεότερα σπίτια κτίζονται με μεγαλύτερα θεμέλια και σε μεγαλύτερο βάθος.

Επιχρίσματα

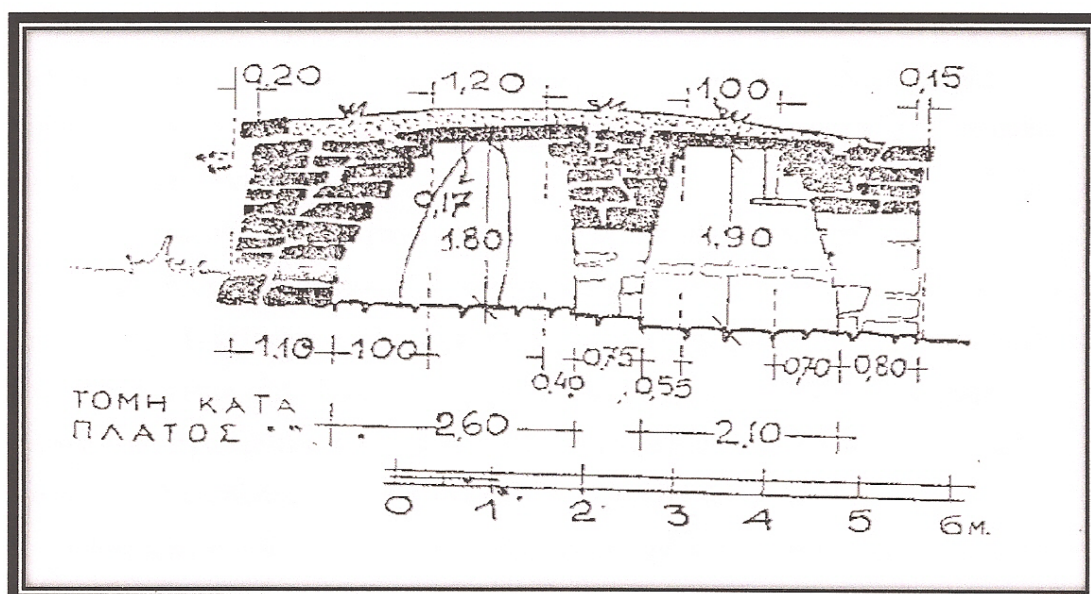
Στην Αίγινα, ως ένα βαθμό, αποφεύγονται τα επιχρίσματα (σοβάδες), ιδιαίτερα στα ορεινά χωριά που είναι και τα πιο φτωχά. Το εσωτερικό επίχρισμα γίνονταν σε μια στρώση με λάσπη από πηλό, χωρίς ασβέστη, προσθέτοντας λίγα φύκια ή άχυρα για να μη σκάει. Ακόμα ως εσωτερικό επίχρισμα χρησιμοποιούσαν τη λάσπη με βούλιθο (κοπριά) και άχυρο, που την άφηναν σκέτη ή την άσπριζαν απ' ευθείας χωρίς να μεσολαβήσει άλλο στρώμα. Τέλος, ένα ακόμα κονίαμα είναι το κουρασάνι, το οποίο χρησιμοποιούνταν ως επίχρισμα για να σοβαντίζουν τα αμπάρια στα οποία φυλάγανε το στάρι και το κριθάρι, όπως επίσης τις δεξαμενές των πατητηριών κλπ.

Τα εξωτερικά επιχρίσματα στα νεότερα σπίτια γίνονται σε δυο ή τρεις στρώσεις: το χοντρό με ασβεστοκονίαμα από χώμα ή άμμο και το ψιλό με θαλασσινή άμμο. Τα εσωτερικά επιχρίσματα γίνονται σε δύο στρώσεις: πεταχτό και χοντρό (λάσπωμα) χωρίς ψιλό, η και σε τρεις, πεταχτό, χοντρό και ψιλό.

Το Δώμα

Η κατασκευή του δώματος γινόταν με φέρουσα κατασκευή από ξύλινα δοκάρια. Τα δοκάρια αυτά στην Αίγινα ήταν από τσιντρό, είδος ξύλου που βρίσκεται στην περιοχή του Μεσαγρού και τη νεώτερη εποχή από διάφορα άλλα ξύλα. Και εδώ, όπως και στα νησιά του Αιγαίου, έχουμε τα βοηθητικά ξύλινα δοκάρια στις γωνίες του δώματος, τους αμοσκαλίτες. Χρησιμοποιούσαν, επίσης, το σύστημα της επεξοχής, δηλαδή την αύξηση της προς το εσωτερικό προεξοχής, των προς την οροφή στρώσεων του τοίχου, με σκοπό τον περιορισμό του ανοίγματος του δώματος και επομένως τον περιορισμό του μήκους των δοκαριών του. Στην Αίγινα η επεξοχή γινόταν με μικρότερους προβόλους, γιατί οι πέτρες δεν παρουσίαζαν την απαιτούμενη στρωσιγένεια για την κατασκευή.

Σήμερα η κατασκευή του δώματος γίνεται ή με την χρήση ξύλινης στέγης με ζευκτά η οποία εξωτερικά διαμορφώνεται με κεραμίδια ή με την χρήση πλάκας από οπλισμένο σκυρόδεμα.

Κτίσμα με έντονη επεξοχή

Πατώματα

Το πάτωμα του παταριού του σπιτιού φτιάχονταν με τον τρόπο που κατασκευάζονταν και το δώμα, δηλαδή με φέρουσα κατασκευή από ξύλινα δοκάρια. Επιπλέον υπήρχε μια στρώση από χώμα, μια στρώση από φύκια και τελευταία επίστρωση με τη βουλιθιά ή αντί γι' αυτήν ξύλινο πάτωμα.

Στα νεότερα σπίτια το δάπεδο του ισογείου σχηματίζεται με πάτωμα καρφωτό από δοκάρια και σανίδια. Το πάτωμα του παταριού και του ορόφου φτιάχεται κι αυτό με δάπεδο καρφωτό. Τα δοκάρια πακτώνονται στους τοίχους, ή σε παλιότερα σπίτια εδράζονται στο δόντι που σχηματίζεται από τη διαφορά πάχους ανάμεσα στον τοίχο του ισογείου και του ορόφου

Παράθυρα

Τα παράθυρα στα αιγινήτικα κτίσματα είναι κατά κανόνα ορθογώνια και πιο σπάνια τοξωτά. Οι λαμπάδες τους κόβουν τον τοίχο λοξά προς τις δυο όψεις του και στα νεότερα σπίτια κάθετα. Η ποδιά του παραθύρου έχει το πάχος του τοίχου ενώ στα νεότερα σπίτια είναι λεπτότερη.

Αυλόπορτες

Οι αυλές των σπιτιών στα χωριά ήταν ανοιχτές χωρίς αυλόγυρο, στην πρωτεύουσα όμως του νησιού οι αυλές ήταν περιφραγμένες με μαντρότοιχο. Όταν ο αυλόγυρος ήταν ένα χαμηλό τοιχάκι τότε και οι αυλόπορτες ήταν χαμηλές. Όταν ο τοίχος ήταν σχετικά ψηλός, στο ανάστημα του ανθρώπου, οι πόρτες διαμορφώνονταν αρχιτεκτονικά με διάφορους τρόπους, και χωρίζονταν σε δυο κατηγορίες: σ' αυτές που είχαν ίσιο υπέρθυρο (πρέκι) και σ' αυτές που είχαν καμπύλο (τοξωτό). Οι πόρτες με ίσιο υπέρθυρο τότε ήταν εντελώς σκέτες, πολλές φορές όμως τονίζονταν με αρχιτεκτονικά μέλη από πουρί (είδος μαλακής επεξεργάσιμης πέτρας) ή από σοβά, όπως είναι οι παραστάδες, τα επίκρανα, τα επιστύλια κ.τ.λ. Ακόμα είχαμε επίδραση της ξύλινης κεραμιδένιας στέγης στην αρχιτεκτονική της αυλόπορτας, με την εμφάνιση κεραμιδιών στο τριγωνικό αέτωμα της.

Σήμερα οι αυλές είναι περιφραγμένες με μαντρότοιχο ενώ οι αυλόπορτες είναι κατασκευασμένες από σίδηρο ή ξύλο και δεν διακοσμούνται με ιδιαίτερα αρχιτεκτονικά μέλη.

Αυλόπορτα στην Αίγινα

Αποχετεύσεις

Υδρορροές

Η απομάκρυνση του βροχόνερου από το λιακό γίνεται με δυο-τρεις ή και περισσότερες υδρορροές ανάλογα με την επιφάνεια του δώματος, που λέγονται καλυφτείες συνήθως είναι από πουρί φτιαγμένες και χωνεύονται στη βάση του σαμαριού.

Οι υδρορροές όταν δεν είναι απλές και σκέτες πλάκες, παίρνουν διάφορες στερεομετρικές μορφές (κυλινδρικές, πρισματικές, ή ανεπαίσθητα κολουροκωνικές ή κόλουρης πυραμίδας) και στολίζονται με χαρακιές ή λοξά κοψίματα επάνω στο πουρί, ενώ από πάνω τις διατρύπαι ημικυκλικό λούκι (αυλάκι) για περνάνε τα νερά της βροχής.

Βόθροι

Νεροχύτες πέτρινους ή μαρμάρινους στα αιγινήτικα σπίτια βρίσκουμε μονάχα στην πρωτεύουσα του νησιού, ενώ στα χωριά δεν υπάρχουν πολύ συχνά. Συνήθως οι νεροχύτες δεν έχουν καμία αποχέτευση και τα ακάθαρτα χύνονται τις πιο πολλές φορές στην επιφάνεια του εδάφους, με εξαίρεση τα νεώτερα σπίτια της πρωτεύουσας που η αποχέτευσή τους γίνεται σε βόθρους.

Κεφάλαιο 2°

Αποτύπωση Νεοκλασικών Κτιρίων Αίγινας

2.1 Ο Νεοκλασικισμός στην Αίγινα

Η αρχιτεκτονική της Αίγινας δεν είναι η τυπική νησιώτικη αρχιτεκτονική. Αποτελείται περισσότερο από νεοκλασικά σπίτια, ειδικά στην πρωτεύουσα, καθώς τον 19^ο αιώνα το νησί έγινε προσωρινή πρωτεύουσα της μερικώς απελευθερωμένης Ελλάδας για ένα σύντομο χρονικό διάστημα. Τα κοινωνικά και οικονομικά προβλήματα που ήδη υπήρχαν από την έναρξη της Επανάστασης καθώς και η ραγδαία αύξηση του πληθυσμού, έκαναν επιτακτική την ανάγκη εύρεσης τρόπου επιβίωσης. Οι αυξημένες ανάγκες στέγασης του φτωχού πληθυσμού είχαν σαν αποτέλεσμα την κατασκευή κυρίως λιτών κτιρίων.

Αναλυτικότερα, τα κτίρια του τύπου αυτού είναι συνήθως μικροϋψή, βαμμένα σε έντονα γήινα χρώματα όπως κίτρινο, κεραμιδί ροζ ή ώχρα και σπανίως ξεπερνάνε τους τρεις ορόφους. Είναι λιθόκτιστα, κεραμοσκεπή και έχουν όψη που την χαρακτηρίζει ένας άξονας αυστηρής συμμετρίας. Όλα τα μέλη αυτού του τύπου ακολουθούν αρμονικές αναλογίες, με επικράτηση της οριζόντιας, καθώς και των πλήρων - κενών, δηλαδή τα κουφώματα. Η διακόσμηση των κτιρίων του ρυθμού αυτού είναι απλή, λιτή, με αρχιτεκτονικά στοιχεία παρμένα από την Αρχαία Ελληνική Μορφολογία. Τέτοια είναι οι ζώνες, οι παραστάδες, οι κίονες πάντοτε ρυθμών κλασικών (δωρικού, ιωνικού, κορινθιακού), οι γλυφές, τα γείσα, τα θυρώματα, οι αρμοί, οι κορωνίδες, τα φουρούσια, τα αετώματα.

Παρακάτω καταγράφονται πολλά από τα σωζόμενα Νεοκλασικά κτίρια της Αίγινας, καθώς και στοιχεία που τα αφορούν μέσα από επιτόπια έρευνα που πραγματοποιήσα τους προηγούμενους μήνες.

Αναφέρεται το ιδιοκτησιακό καθεστώς, η τωρινή χρήση, πιθανές ανακαινίσεις και σημερινή κατάσταση των κατασκευών.

Εικόνα 1. Οι θέσεις των Νεοκλασικών Κτιρίων στην πόλη της Αίγινας

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

1. Το Αιγινήτικο Αρχοντικό
2. Το Κυβερνείο
3. Το κτίριο του Β. Μουσουλέα
4. Λαογραφικό Μουσείο Αίγινας
5. Το Καποδιστριακό Ορφανοτροφείο
6. Το κτίριο του Γ. Κουλικούρδη
7. Το Εϋνάρδειο Διδασκαλείο
8. Το Δημαρχείο της Αίγινας
9. VILLA ESPERANCE
10. Το κτίριο του Κ. Βογιατζή
11. Το Δημοτικό Θέατρο
12. Το κτίριο της Alpha Τράπεζας

2.1.1. Το Αιγινήτικο Αρχοντικό

Εικόνα 2. Το «Αιγινήτικο Αρχοντικό» σήμερα

Στην διασταύρωση των οδών Αγίου Νικολάου και Θωμαΐδος, στο κέντρο της Αίγινας, βρίσκεται το πέτρινο διώροφο νεοκλασικό κτίριο του κ. Φώτη Βουλγαράκη. Το κτίριο κτίστηκε το 1700 και ήταν αρκετά μικρότερο από ό, τι είναι σήμερα. Στις αρχές του 1900, το κτίριο ανακαινίστηκε, έγινε μεγαλύτερο και απέκτησε το νεοκλασικό του ύφος. Αρχικά το κτίριο ανήκε στην κα. Βαρβάρα Μπήτρου και χρησίμευε σαν κατοικία. Κατά την περίοδο εκείνη, έζησαν στο «Αιγινήτικο Αρχοντικό», όπως ονομάζεται σήμερα, ο υπουργός Ναυτιλίας ναύαρχος Κουντουριώτης και ο Άγιος Νεκτάριος, όταν ακόμα ήταν ένας άγνωστος μοναχός σε μοναστήρι στα περίχωρα της Αίγινας. Αργότερα, όταν ιδιοκτήτρια του «Αιγινήτικου Αρχοντικού» ήταν η κα. Ζηνοβία Μπήτρου, έζησε σε αυτό για περίοδο δυο ετών ο Έλληνας ποιητής Κώστας Βάρναλης.

Εικόνα 3. Το «Αιγινήτικο Αρχοντικό» πριν ανακαινιστεί

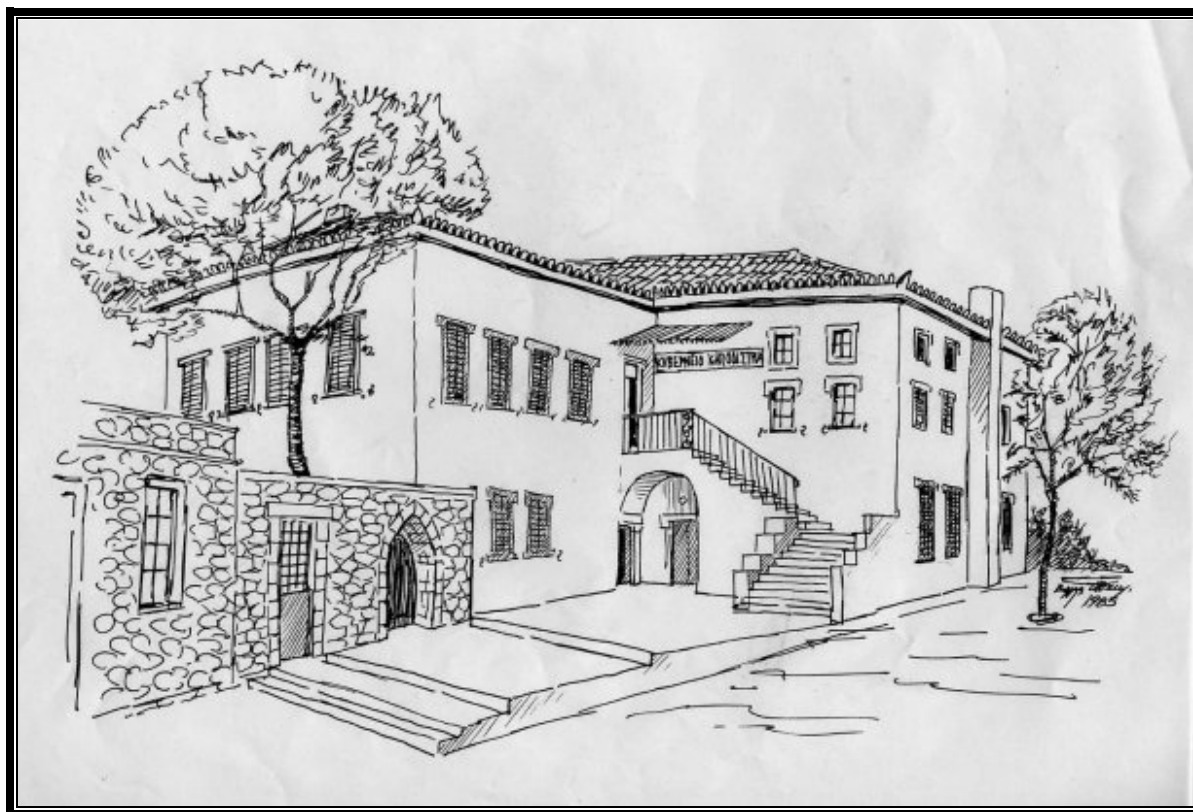
Το 1987 το «Αιγινήτικο Αρχοντικό» αγοράστηκε από τον κ. Φώτη Βουλγαράκη ο οποίος ανακαίνισε όλο το κτίριο και το μετέτρεψε σε παραδοσιακό ξενοδοχείο, στην χρήση δηλαδή που έχει και σήμερα. Στο ισόγειο του Νεοκλασικού κτιρίου υπάρχουν δυο αυλές. Είναι χτισμένες με τέτοιο τρόπο ώστε να υπάρχει πάντα σκιά, ενώ είναι στολισμένες με πέτρινα καθίσματα και διάφορα παλιά παραδοσιακά έπιπλα. Τα δωμάτια είναι επίσης επιπλωμένα με παλιά παραδοσιακά έπιπλα ενώ τα ταβάνια είναι περίτεχνα ζωγραφισμένα. Οι εσωτερικές πόρτες είναι ξύλινες όπως επίσης και το πάτωμα του ορόφου.

Εικόνα 4. Το εσωτερικό του «Αιγινήτικου Αρχοντικού»

Εξωτερικά το κτίριο είναι διαμορφωμένο με σοβά. Οι τοίχοι και τα κιονόκρανα Δωρικού ρυθμού είναι βαμμένα σε κόκκινη απόχρωση, ενώ στο χρώμα της ώχρας είναι βαμμένοι οι κίονες και τα ακροκέραμα της στέγης. Τα μπαλκόνια είναι από ξύλινο σκελετό με γύψινη επικάλυψη και διακοσμούνται με γύψινα φουρούσια, ενώ τα κάγκελα αυτών είναι σιδερένια και βαμμένα μαύρα. Τα πατζούρια είναι γαλλικά, ξύλινα, ανοιγόμενα σε δυο τμήματα και είναι βαμμένα σκούρα κόκκινα. Τέλος χαρακτηριστικό του Νεοκλασικού ρυθμού που είναι κτισμένο το κτίριο αυτό είναι οι αναλογίες τόσο του κτιρίου όσο και των ανοιγμάτων.

2.1.2. Το Κυβερνείο

Εικόνα 5. Σκιάγραμμα του Κυβερνείου όπως είναι σήμερα

Το Κυβερνείο βρίσκεται κοντά στην Μητρόπολη, στο κέντρο της πόλης. Ανήκε στον Αιγινήτη πρόκριτο Μιχαήλ Μοίρα και είχε κατασκευασθεί το 1803. Το 1811 χρησιμοποιήθηκε επίσης ως κατοικία του αρχιμανδρίτη Γρηγορίου Μοίρα και το 1822 του Πετρόμπεη Μαυρομιχάλη. Το 1827 η Αντικυβερνητική Επιτροπή και εν όψει της αφίξεως του Καποδίστρια, το επισκέυασε και το διαρρύθμισε προκειμένου να αποτελέσει την κατοικία του Κυβερνήτη.

Εκεί εγκαταστάθηκε ο Καποδίστριας μετά την άφιξη του στην Αίγινα. Χρησιμοποιούσε για τις προσωπικές του ανάγκες δύο δωμάτια, το ένα για κρεβατοκάμαρα και το άλλο για γραφείο. Τα υπόλοιπα και μεγαλύτερα δωμάτια του κτιρίου χρησιμοποιούνταν για να συνεδριάζει το Πανελλήνιον και για γραφεία των κρατικών υπαλλήλων.

Περί το 1840 γίνεται κατοικία του Επισκόπου Αιγίνης. Από το 1866 έως το 1873 χρησιμοποιείται ως άσυλο για τους πρόσφυγες της Κρητικής Επανάστασης. Το 1895 στεγάζει το Δημοτικό Σχολείο Θηλέων. Το 1898 έως το 1926 το ισόγειό του μετατρέπεται σε Αρχαιολογικό Μουσείο.

Το 1932 στεγάζει το Γυμνάσιο της πόλης της Αίγινας. Το 1941 η Γερμανική Κατοχή το χρησιμοποιεί ως Διοικητήριο και στρατώνα. Το 1960 έως 1980 στεγάζει εκ νέου το Γυμνάσιο. Από το 1981 μέχρι και σήμερα στον όροφο στεγάζεται το Τοπικό Ιστορικό Αρχείο της Αίγινας. Το ισόγειο χρησιμεύει ως αποθηκευτικός χώρος.

Υπάρχουν κάποιες υποθέσεις ότι στο ισόγειο του κτιρίου λειτούργησε το Εθνικό Νομισματοκοπείο αλλά φαίνεται ότι τουλάχιστον για τις εργασίες κατασκευής νομισμάτων (λόγω χρήσεως φωτιάς και υψηλών θερμοκρασιών) δεν θα μπορούσε να λειτουργήσει εκεί . Πιθανολογείται ότι στο χώρο αυτό ήταν τα γραφεία και οι χώροι φύλαξης του Νομισματοκοπείου. Δίπλα στο κυβερνείο υπάρχει ένα δεύτερο μονώροφο, μεταγενέστερο, πετρόκτιστο κτίριο, στο οποίο στεγάζεται σήμερα η Δημοτική Βιβλιοθήκη της Αίγινας.

Εικόνα 6. Το Κυβερνείο

Χρονολογικός πίνακας

1803	Οικία Αιγινήτη πρόκριτου Μιχαήλ Μοίρα
1811-1821	Κατοικία Αρχιμανδρίτη Γρηγορίου Μοίρα
1822-1827	Κατοικία Πετρόμπεη Μαυρομιχάλη
1827	Επισκευή κτίσματος από τη Αντικυβερνητική Επιτροπή προκειμένου να κατοικηθεί από τον πρώτο κυβερνήτη της Ελλάδος Ι. Καποδίστρια
1828	Επέκταση κτιρίου από τον Κεφαλλονίτη αρχιτέκτονα Θ.Βαλιάνο
1830	Εγκατάλειψη του Κυβερνείου λόγω μεταφοράς της πρωτεύουσας στο Ναύπλιο
1839 ή 1846	Ο όροφος: Κατοικία Επισκόπου Αιγίνης, Το ισόγειο : Αποθήκη της δεκάτης για μικρό χρονικό διάστημα.
1866-1873	Άσυλο για Κρήτες πρόσφυγες κατά την κρητική επανάσταση
1980-1895	Δημοτικό σχολείο θηλέων μετά από επισκευή
1898-1926	Μεταφορά στο ισόγειο του κτιρίου του Εθνικού Αρχαιολογικού Μουσείου Αίγινας
1932	Στέγαση του γυμνασίου μετά από επισκευή
1942	Διοικητήριο και στρατώνας κατά την Γερμανική κατοχή και χτίσιμο του μονώροφου κτιρίου που στεγάζει την Δημοτική Καποδιστριακή βιβλιοθήκη Αίγινας
1960-1970	Στέγαση του γυμνασίου
1970-1984	Ανήκει στη δικαιοδοσία της Κτηματικής Εταιρείας του Δημοσίου
1984-2011	Στέγαση στον όροφο του τοπικού Ιστορικού Αρχείου. Το ισόγειο είναι κενό και φιλοξενεί κάποια από τα βιβλία της βιβλιοθήκης που λειτουργεί στο μεταγενέστερο κτίριο, η οποία προβλέπεται να μεταστεγαστεί στο «Εϋνάρδειο» κτίριο

Γενική περιγραφή υφιστάμενης κατάστασης Κυβερνείου

Το κτίριο του Κυβερνείου αποτελεί το κύριο στοιχείο του συγκροτήματος. Είναι ένα κτίριο διώροφο, χωρίς υπόγειο και χωρίς εσωτερική επικοινωνία των δυο επιπέδων. Η προσπέλαση στον όροφο γίνεται με μαρμάρινη εξωτερική κλίμακα. Η στέγαση γίνεται με ξύλινη πολύριχτη κεραμοσκεπή στέγη.

Στο ισόγειο, τόσο οι περιμετρικοί όσο και οι εσωτερικοί διαχωριστικοί τοίχοι είναι πετρόκτιστοι, ενώ στον όροφο οι εσωτερικοί διαχωριστικοί είναι είτε από συμπαγείς πλίνθους, είτε από μπαγδατί¹.

Τα δάπεδα είναι επίσης ξύλινα εδραζόμενα σε ξύλινες δοκούς (τράβες και λατάκια). Εξωτερικά το κτίριο είναι επιχρισμένο με σοβά ενώ τα ανοίγματα του κτιρίου είναι ξύλινα και βαμμένα.

Το δεύτερο κτίριο, κτισμένο το 1942, έχει σχήμα «Γ» και είναι μονώροφο, χωρίς υπόγειο. Οι περιμετρικοί τοίχοι είναι από εμφανή λαξευτή λιθοδομή με λαξευτούς ορθογωνικούς γωνιόλιθους στις γωνίες του κτιρίου. Η στέγαση έχει γίνει με πλάκα οπλισμένου σκυροδέματος, ενώ στο τμήμα του κτιρίου που εφάπτεται του Κυβερνείου έχει προστεθεί μεταγενέστερα δίριχτη στέγη από ΕΛΛΕΝΙΤ, προφανώς για λόγους αντιμετώπισης διαρροών του δώματος. Τα κουφώματα και εδώ είναι ξύλινα και βαμμένα.

Τέλος οι αναλογίες του ίδιου του κτιρίου, οι αναλογίες των ανοιγμάτων του καθώς και η στέψη γύρω από την στέγη μαρτυρούν μορφολογικά κατάλοιπα νεοκλασικισμού.

---

¹ Ονομάζεται η τεχνική κατασκευής των τοίχων των παλιών σπιτιών από ξύλο. Οι τοίχοι αυτοί αποτελούνταν από ξύλινο σκελετό με οριζόντιες πήχεις ή καλάμια, που είτε σοβαντίζονται και από τις δύο μεριές με ασβεστοκονίαμα ή παραμένουν χωρίς επίχρισμα στην εξωτερική τους πλευρά, αλλά με επένδυση από οριζόντιες ξύλινες σανίδες.

2.1.3. Το κτίριο του Β. Μουσουλέα

Εικόνα 7. Το κτίριο του Μουσουλέα σήμερα

Στη παραλιακή οδό, στο κέντρο του λιμανιού, βρίσκεται το κτίριο του Β. Μουσουλέα. Πρώτος ιδιοκτήτης του κτιρίου ήταν ο Δημήτριος Ι. Καλούδης και το χρησιμοποιούσε σαν οικία. Τώρα ανήκει στον Β. Μουσουλέα και στεγάζει στο ισόγειο και στον όροφο την Εμπορική Τράπεζα ενώ στον δεύτερο όροφο στεγάζονται γραφεία. Κτίστηκε περίπου το 1800-1810 και θεωρείται το πρώτο ευρωπαϊκού τύπου σπίτι στην Αίγινα. Εκεί κατά καιρούς φιλοξενηθήκαν όλοι οι πολιτικοί αρχηγοί της νεότερης Ελλάδας.

Εικόνα 8. Εξωτερικές λεπτομέρειες του κτιρίου

Το κτίριο είναι τριώροφο, πέτρινο με σοφίτα. Εξωτερικά μέχρι και τον πρώτο όροφο το κτίριο είναι ασοβάτιστο ενώ ο δεύτερος όροφος και η σοφίτα είναι διαμορφωμένα με σοβά και βαμμένα στο χρώμα της ώχρας. Τα ανοίγματα του κτιρίου είναι ξύλινα και βαμμένα καφέ, όπως επίσης και η σκεπή που είναι διαμορφωμένη με ζευκτά και ρωμαϊκά κεραμίδια. Το κτίριο, στην όψη, έχει δυο μπαλκόνια, ένα σε κάθε όροφο, τα οποία διαφέρουν αρκετά μεταξύ τους. Στον πρώτο όροφο είναι το μικρό στρόγγυλο μαρμάρινο μπαλκόνι το οποίο στηρίζεται σε ένα μόνο επίσης μαρμάρινο φουρούσι. Το μπαλκόνι του δευτέρου ορόφου, σε αντίθεση με αυτό του πρώτου, είναι αρκετά μεγαλύτερο. Αποτελείται από τρεις μαρμάρινες πλάκες συνδεδεμένες με μεταλλικό άξονα και στηρίζεται σε τέσσερα φουρούσια από πωρόλιθο. Τέλος, στο εσωτερικό του κτιρίου, τα πατώματα είναι διαμορφωμένα με ξύλινα δοκάρια.

Τα νεοκλασικά του χαρακτηριστικά είναι η συμμετρία της όψης, η αναλογία δηλαδή των ανοιγμάτων σε σχέση με το υπόλοιπο κτίριο, τα χρώματα με τα οποία είναι διαμορφωμένο καθώς και τα μπαλκόνια με τα φουρούσια.

2.1.4. Λαογραφικό Μουσείο Αίγινας

Εικόνα 9. Το Λαογραφικό Μουσείο Αίγινας

Το Λαογραφικό Μουσείο Αίγινας στεγάζεται στο νεοκλασικό κτίριο που βρίσκεται στην οδό Σπύρου Ρόδη 16 και είναι κτισμένο το 1828. Ιδιοκτήτης του κτιρίου ήταν ο Γεώργιος Ηρειώτης και αργότερα το κληρονόμησε η κόρη του Πολυμνία Ηρειώτη η οποία το κληροδότησε ακολούθως στον Δήμο της Αίγινας, προκειμένου να δημιουργηθεί και εγκατασταθεί σε αυτό το Λαογραφικό Μουσείο του νησιού. Μετά τον θάνατο της όμως το 1980 το σπίτι εγκαταλείφτηκε και ειδικά μετά το σεισμό του 1981 το κτίριο καταστράφηκε μιας και άνοιξαν οι τοίχοι ενώ η στέγη τρύπησε και έπεσε στο εσωτερικό του σπιτιού.

Οι επισκευές ολοκληρώθηκαν σταδιακά με την βοήθεια του δήμου και του "Συλλόγου Φίλων του Λαογραφικού Μουσείου Αίγινας", χωρίς όμως να είμαι σε θέση από τις διαθέσιμες πληροφορίες, να ξέρω αν είναι πιστή ανακαίνιση του αρχικού.

Πρώτη εικόνα η αυλή και ο ισόγειος χώρος, στον οποίο κατά καιρούς διοργανώνονται εκθέσεις καλλιτεχνών και πολιτιστικές εκδηλώσεις. Ο πρώτος όροφος αποτελεί πιστή αναπαράσταση «Αιγινήτικου σπιτιού», με το κυρίως δωμάτιο, το γραφείο, αλλά και το σαλόνι της οικογένειας.

Εξωτερικά το ισόγειο του κτιρίου είναι ντυμένο με πλάκες ενώ τα παράθυρα καθώς και τα πλαίσια αυτών είναι βαμμένα κόκκινα. Ο όροφος είναι διαμορφωμένος με σοβά και είναι βαμμένος ροζ ενώ τα πατζούρια είναι κόκκινα. Στις γωνίες του κτιρίου υπάρχουν λευκοί κίονες με κιονόκρανα Δωρικού ρυθμού. Το μπαλκόνι του κτιρίου είναι από οπλισμένο σκυρόδεμα και διακοσμείται με τέσσερα λιτά φουρούσια, ενώ το κάγκελο αυτού είναι από σίδηρο και είναι βαμμένο γκρι. Τέλος τόσο η συμμετρία του κτιρίου όσο και οι αναλογίες αυτού και των ανοιγμάτων του, σε συνάρτηση με τα στοιχεία που αναφέρω πιο πάνω, δηλώνουν ότι το κτίριο είναι κατασκευασμένο σύμφωνα με τον νεοκλασικό ρυθμό.

Εικόνα 10. Το μπαλκόνι με τα φουρούσια του Λαογραφικού Μουσείου

2.1.5. Το Καποδιστριακό Ορφανοτροφείο

Εικόνα 11. Το Ορφανοτροφείο – Φυλακές σήμερα

Νοτιοανατολικά της πόλης βρίσκεται το Ορφανοτροφείο, που είναι το πρώτο και μεγαλύτερο Δημόσιο κτίριο που κτίστηκε από τον Ιωάννη Καποδίστρια. Πρόκειται για μεγάλο συγκρότημα, διαστάσεων 140x80 μ., οργανωμένο γύρω από μια κλειστή εσωτερική αυλή. Η αυστηρή συμμετρία και αναλογία του κτιρίου του ίδιου και των ανοιγμάτων του, τόσο της κάτοψης όσο και της όψης του, μας δηλώνουν ότι το κτίριο κατασκευάστηκε σύμφωνα με τον νεοκλασικό ρυθμό. Κτίστηκε το 1828 από τον αρχιτέκτονα Θεόδωρο Βαλιάνο, σε λιγότερο από ένα χρόνο, με οικοδομικά υλικά που φέρανε από το Άργος. Αρχικός προορισμός του ήταν η στέγαση, σίτιση και εκπαίδευση των ορφανών του απελευθερωτικού αγώνα. Εκτός από Εκκλησία και Νοσοκομείο, το Ορφανοτροφείο περιελάμβανε και 12 δωμάτια προορισμένα το καθένα για 30 παιδιά.

Για τον σκοπό αυτό λειτούργησαν το αλληλοδιδασκτικό Σχολείο και επαγγελματικά εργαστήρια για να μαθαίνουν τα παιδιά κάποια τέχνη. Έτσι διδάσκονταν: τυπογραφία, ωρολογοποιία, ραπτική, ξυλουργική, υποδηματοποιία και βιβλιοδετική. Στο κτίριο του ορφανοτροφείου στεγάστηκε το πρώτο Αρχαιολογικό Μουσείο. Μέσα στο ορφανοτροφείο κτίστηκε ο Ναός του Σωτήρα και η πρώτη Εθνική Βιβλιοθήκη. Εκεί στεγάστηκε το πρώτο Εθνικό Τυπογραφείο, λιθογραφείο και βιβλιοπωλείο και το πρώτο Ελληνικό Ωδείο. Το 1834 κλείνει και παραχωρείται στη Σχολή Ευελπίδων. Το 1842 λειτουργεί ως Λοιμοκαθαρητήριο. Το 1860 λειτουργεί ως φρενοκομείο. Από το 1866 έως το 1869 φιλοξενεί πρόσφυγες της Κρητικής Επανάστασης. Το 1880 μέχρι το 1984 με κάποιες μετατροπές λειτούργησε σαν φυλακή ασφαλείας για ποινικούς και πολιτικούς κρατούμενους. Τέλος από το 1990 μέχρι το 1999 στεγάζεται στον χώρο αυτό το Ελληνικό Κέντρο Περίθαλψης Άγριων Ζώων (ΕΚΠΑΖ).

Τώρα το κτίριο ανήκει στο υπουργείο Πολιτισμού προκειμένου να αναστηλωθεί και να χρησιμοποιηθεί ως διαχρονικό Μουσείο. Αυτή τη στιγμή έχουν γίνει κάποιες βασικές οικοδομικές εργασίες για την αποκατάσταση και μετατροπή του, αλλά το πρόγραμμα έχει διακοπεί. Έτσι τα μόνα στοιχεία που μπορεί κανείς να δει μέσα στο κτίριο είναι οι πετρόκτιστοι τοίχοι και η ξύλινη στέγη.

Χρονολογικός πίνακας

1829-1834	Στέγαση Ορφανοτροφείου
1842-1848	Στέγαση Λοιμοκαθαρητηρίου
1860-1866	Στέγαση Φρενοκομείου
1866-1869	Φιλοξενεί πρόσφυγες της Κρητικής Επανάστασης.
1880-1984	Στέγαση φυλακών ασφαλείας
1990-1999	Στεγάζει το Ελληνικό Κέντρο Περίθαλψης Άγριων Ζώων

Εικόνα 12. Εργασίες αναστήλωσης

Κτιριολογικά στοιχεία

Εξωτερικά το κτίριο είναι ασοβάτιστο ενώ οι περιμετρικοί τοίχοι είναι από εμφανή λαξευτή λιθοδομή με ορθογωνικούς ακρογωνιαίους λίθους στις γωνίες του κτιρίου. Τα πλαίσια των παραθύρων είναι φτιαγμένα από μάρμαρο και είναι και αυτά στο ίδιο χρώμα με την πέτρα που είναι κατασκευασμένο το κτίριο ενώ κάθε άνοιγμα έχει από πάνω του ένα τριγωνικό αέτωμα επίσης ίδιου χρώματος. Η στέγαση γίνεται με ξύλινη δίριχτη κεραμοσκεπή στέγη (στέγη με ζευκτά). Μπορούμε εύκολα να παρατηρήσουμε πως τόσο οι αποστάσεις των παραθύρων όσο και οι διαστάσεις αυτών, είναι αυστηρά ίδιες σε όλο το κτίριο πράγμα που ενισχύει την άποψη ότι το κτίριο είναι κατασκευασμένο σύμφωνα με τον νεοκλασικό ρυθμό.

Εικόνα 13. Εξωτερικές λεπτομέρειες του κτιρίου

2.1.6. Το κτίριο του Γ. Κουλικούρδη

Εικόνα 14. Το κτίριο του Γ. Κουλικούρδη

Στην οδό Σπύρου Ρόδη 44 βρίσκεται το πέτρινο Νεοκλασικό κτίριο του Γ. Κουλικούρδη. Κτίστηκε το 1830, όπως φάνηκε από μια πλάκα που βρέθηκε κατά την διάρκεια εργασιών συντήρησης. Το κτίριο είναι διώροφο με υπόγειο.

Οι χρήσεις του κτιρίου τώρα είναι τελείως διαφορετικές από ότι ήταν παλιότερα. Αρχικά ένα μέρος του ισόγειου χρησιμοποιούνταν σαν μαγαζί ενώ το υπόλοιπο ισόγειο όπως και το υπόγειο ήταν απλώς βοηθητικοί – αποθηκευτικοί χώροι. Ο όροφος ήταν κατοικία. Τώρα όλο το ισόγειο είναι βοηθητικός – αποθηκευτικός χώρος, το υπόγειο είναι μουσική σκηνή ενώ στον όροφο λειτουργεί καφέ – μπαρ.

Εσωτερικά εξαιτίας των σημερινών παρεμβάσεων λόγω της χρήσης που έχει, δεν έχει διατηρηθεί κάποιο ιδιαίτερο χαρακτηριστικό. Παρατήρησα μόνο ότι είναι ασοβάτιστο με ξύλινα πατώματα και ξύλινη στέγη. Αξίζει να σημειωθεί πως για να στηριχτεί η οροφή του υπογείου, λόγω του πολύ μεγάλου ανοίγματος της, έχει χρησιμοποιηθεί ένα μεγάλο δοκάρι διατομής 35cm που πιθανόν να είναι από κατάρτι πλοίου.

Εικόνα 15. Η οροφή του υπογείου με το μεγάλο δοκάρι

Εικόνα 16. Ο όροφος όπως είναι σήμερα

Εξωτερικά η όψη του ισογείου παραμένει ασοβάτιστη ενώ ο όροφος είναι διαμορφωμένος με σοβά και βαμμένος κεραμιδί. Τα πλαίσια των παραθύρων, οι κίονες στις γωνίες του κτιρίου καθώς και τα κιονόκρανα Δωρικού ρυθμού είναι βαμμένα άσπρα, δημιουργώντας διχρωμία με το υπόλοιπο κτίριο.

Τέλος, τα κεραμίδια αρχικά ήταν βυζαντινού τύπου αλλά ο τωρινός ιδιοκτήτης, κατά την διάρκεια των επισκευών, τα άλλαξε βάζοντας τα ρωμαϊκού τύπου κεραμίδια και τοποθετώντας στις γωνίες της στέγης ακροκέραμα.

Δεν υπάρχουν στοιχεία για την αρχική του κατάσταση ώστε να είναι δυνατή η σύγκριση των κτιριολογικών χαρακτηριστικών και η επισήμανση των διαφοροποιήσεων που πιθανά έγιναν κατά την ανακαίνιση του κτιρίου.

Εικόνα 17. Εξωτερική λεπτομέρεια του κτιρίου

2.1.7. Το Εϋνάρδειον Διδασκαλείον

Εικόνα 18. Το Εϋνάρδειον Διδασκαλείον σήμερα

Το κεντρικό σχολείο «Εϋνάρδειο Διδασκαλείον», που βρίσκεται στην κεντρική πλατεία της Μητρόπολης, κατασκευάστηκε το 1830 με σχέδια των αρχιτεκτόνων Στ. Κλεάνθη και Ed. Schaubert. Είναι το πρώτο νεοκλασικό κτίριο, αλλά και ένα από τα πρώτα δημόσια κτίρια της Ελλάδας. Είναι ένα απλό ορθογώνιο κτίριο με δύο αετώματα και μια δωρική στοά (πρόστυλο). Το κτίριο σήμερα αποτελείται από τέσσερα τμήματα, τα οποία είναι: το πρόστυλο και οι τρεις αίθουσες που επικοινωνούν μεταξύ τους.

Το πρόστυλο είναι ο ημιυπαίθριος χώρος που βρίσκεται στη βόρεια πλευρά του κτιρίου και καταλαμβάνει όλο το μήκος της πρόσοψης του. Προς την πλευρά του ακάλυπτου έχει μια συστοιχία από 8 ορθογώνιους κίονες. Οι βάσεις των κίωνων είναι από παρόλιθο, ενώ το υπόλοιπο τμήμα τους είναι από λιθοδομή επιχρισμένη και συνδέεται με τη μετόπη με επιχρισμένα κιονόκρανα Δωρικού ρυθμού. Η εσωτερική πλευρά του προστύλου είναι επιχρισμένη με αρκετές εμφανείς φθορές. Η οροφή του προστύλου είναι από μαπαδατί και έχει μια μεγάλη ρωγμή στην ένωση του με το κυρίως κτίριο και σε όλο το μήκος του.

Η ρωγή αυτή προφανώς οφείλεται στις ζημιές και στην καθίζηση που έχει υποστεί η στέγη. Η στέγη είναι δίριχτη και επικαλυμμένη με βυζαντινά κεραμίδια, ενώ όπως ανέφερα είναι το πλέον καταπονημένο στοιχείο σε όλο το κτίριο και έχει παρουσιάσει καθιζήσεις σε αρκετά σημεία της.

Εικόνα 19. Εμφανής είναι οι φθορές στο Εϋνάρδειον Διδασκαλείον

Στο κτίριο στεγάστηκε το Κεντρικό Σχολείο, δηλαδή η πρώτη Παιδαγωγική Ακαδημία, το οποίο προετοίμαζε Δασκάλους. Ακολούθως για ένα διάστημα στεγάστηκε εκεί η Εθνική Βιβλιοθήκη και εν συνεχεία το Σχολαρχείο. Η τελευταία του χρήση ήταν ως Αρχαιολογικό Μουσείο Αίγινας (1926 – 1982). Σήμερα ανήκει στο Υπουργείο Παιδείας και πρόκειται να μεταστεγαστεί εκεί, αφού πρώτα γίνουν οι κατάλληλες εργασίες αποκατάστασης του, η Καποδιστριακή Δημόσια Βιβλιοθήκη Αίγινας.

Δυστυχώς όμως όχι μόνο εργασίες αποκατάστασης δεν πραγματοποιούνται αλλά αντίθετα το κτίριο είναι παντελώς εγκαταλειμμένο και χρόνο με το χρόνο καταστρέφεται. Αξίζει παρόλα αυτά να σημειωθεί ότι σε αυτό το κτίριο ορκίστηκε η πρώτη Ελληνική κυβέρνηση μετά την επανάσταση του 1821.

2.1.8. Το Δημαρχείο της Αίγινας

Εικόνα 20. Το κτίριο του Δημαρχείου

Το Δημαρχείο της Αίγινας βρίσκεται στην παραλία στην διασταύρωση των οδών Λεωφόρου Δημοκρατίας και Σπύρου Λαδά. Είναι ένα διώροφο νεοκλασικό κτίριο κτισμένο το 1886. Εδώ και αρκετά χρόνια ανήκει στον δήμο Αίγινας και στον όροφο στεγάζει, όπως ανέφερα προηγουμένως, το Δημαρχείο, ενώ στο ισόγειο υπάρχουν μαγαζιά. Το 2000 ανακαινίστηκε στην μορφή που βρίσκεται σήμερα.

Τόσο εξωτερικά όσο και εσωτερικά το κτίριο βρίσκεται σε άριστη κατάσταση, όπως φαίνεται και στις φωτογραφίες. Εσωτερικά η οροφή και οι τοίχοι του κτιρίου είναι διακοσμημένοι με τοιχογραφίες σε έντονα χρώματα. Το πάτωμα είναι από ξύλο, όπως άλλωστε και τα λευκά παράθυρα..

Εικόνα 21. Η εσωτερική διακόσμηση του Δημαρχείου

Εξωτερικά το κτίριο είναι σοβατισμένο και βαμμένο στο χρώμα της ώχρας. Τα παράθυρα είναι ορθογωνικά και αποτελούνται από ένα άνω τμήμα σταθερό και δυο ανοιγόμενα. Η αναλογία τους είναι 2:1 (σχέση ύψους-πλάτους). Τα πατζούρια είναι ξύλινα γαλλικά ανοιγόμενα σε τέσσερα τμήματα και βαμμένα καφέ ενώ τα πλαίσια των παραθύρων (παραστάδες) είναι άσπρα. Στην πλευρά που εφάπτεται στον παραλιακό δρόμο το κτίριο έχει μαρμάρινο μπαλκόνι που στηρίζεται σε δυο μαρμάρινα περίτεχνα φουρούσια, ενώ το επίσης περίτεχνο μαύρο κάγκελο είναι από μαντέμι. Στην πλευρά της Σπύρου Λαδά υπάρχει ακόμα ένα μαρμάρινο μπαλκόνι που στηρίζεται σε δυο λιτά φουρούσια, ενώ το κάγκελο είναι και αυτό μαύρο και περίτεχνο. Τέλος η κεραμοσκεπή είναι διαμορφωμένη με ρωμαϊκά κεραμίδια, ενώ στις γωνίες της υπάρχουν ακροκέραμα.

Εικόνα 22. Τα δυο μπαλκόνια του Δημαρχείου

2.1.9.VILLA ESPERANCE

Εικόνα 23. VILLA ESPERANCE

Στην οδό Αφαίας, λίγο πριν φτάσουμε στους Ασώματους δεξιά, βρίσκεται το εντυπωσιακό κτίριο της οικογένειας Χειλαδάκη, το οποίο έφερε το όνομα VILLA ESPERANCE. Είναι κτισμένο το 1888 όταν ιδιοκτήτης του κτιρίου ήταν ο Κ. Βογιατζής. Επόμενος ιδιοκτήτης ήταν ο κ. Χάνος και τώρα το κτίριο ανήκει στην οικογένεια Χειλαδάκη. Το κτίριο αρχικά ήταν οικία μέχρις ότου η οικογένεια Χειλαδάκη το νοικιάσει στο ορφανοτροφείο με σκοπό να γίνει η Παιδική Στέγη. Μετά τον σεισμό, όμως, του 1981 η Παιδική Στέγη σταμάτησε την λειτουργία της έτσι το κτίριο ξαναέγινε οικία της οικογένειας Χειλαδάκη. Αξίζει να σημειωθεί πως κατά την περίοδο της κατοχής το κτίριο είχε χρησιμοποιηθεί και ως Φρουραρχείο από τους Γερμανούς.

Το κτίριο είναι διώροφο, σοφατισμένο εξωτερικά, με κεραμοσκεπή στέγη ενώ προς την πλευρά του δρόμου διαθέτει και ένα πρόστυλο.

Δυστυχώς το κτίριο χρησιμοποιείται, ως επί των πλείστων, σαν εξοχική κατοικία για αυτό και η επαφή μου με τους ιδιοκτήτες ήταν μόνο τηλεφωνική, δεν είχα δηλαδή την δυνατότητα να εισέρθω στο εσωτερικό του κτιρίου.

Εικόνα 24. Εξωτερικές λεπτομέρειες του κτιρίου

Τα νεοκλασικά χαρακτηριστικά που μπορούμε να παρατηρήσουμε στο κτίριο είναι πολλά. Αρχίζοντας από το αυστηρά κυβικό του σχήμα, τις αναλογίες των ανοιγμάτων του ως προς το υπόλοιπο κτίριο και την συμμετρία αυτών, μέχρι και τα χρώματα του κτιρίου μας οδηγούν στο συμπέρασμα ότι το κτίριο κτίστηκε σύμφωνα με τον νεοκλασικό ρυθμό. Ακόμα παρατηρούμε τα Κορινθιακού τύπου κιονόκρανα στις γωνίες του κτιρίου και το κεντρικό τριγωνικό αέτωμα στην στέγη αυτού. Τέλος στην νοτιοδυτική πλευρά το κτίριο διαθέτει ένα μαρμάρινο μπαλκόνι το οποίο στηρίζεται σε τρία μαρμάρινα φουρούσια. Όλα αυτά τα στοιχεία νεοκλασικισμού δίνουν στο κτίριο μεγαλοπρέπεια και αρχοντιά.

2.1.10. Το κτίριο του Κ. Βογιατζή

Εικόνα 25. Το κτίριο του Κ. Βογιατζή σήμερα

Το εντυπωσιακότερο κτίριο της παραλίας της Αίγινας και το πρώτο που συναντά ο επισκέπτης του νησιού μόλις κατέβει από το πλοίο είναι το κτίριο ιδιοκτησίας Κ. Βογιατζή. Βρίσκεται στη συμβολή της παραλιακής Λεωφόρου Δημοκρατίας με την οδό Κανάρη και αρχικά ανήκε σε έμπορο σφουγγαριού, όπως άλλωστε και πολλά ακόμη κτίρια της παραλίας. Δυστυχώς όμως παρά τον προ δεκαπενταετίας χαρακτηρισμό του από το Υπουργείο Πολιτισμού ως έργο τέχνης², δεν έχει γίνει η παραμικρή ενέργεια για τη σωτηρία του. Το κτίριο κτίστηκε περίπου το 1890 και αποτελεί εξαιρετικό δείγμα νεοκλασικού κτιρίου. Είναι έξοχα διακοσμημένο και εσωτερικά και εξωτερικά.

² Το κτίριο επί της οδού Κανάρη αρ. 1 στην παραλία της Αίγινας, ιδιοκτησίας Α. και Σ. Βογιατζή, σύμφωνα με τις διατάξεις α) του άρθρου 52 του Ν. 5351/1932 «περί Αρχ/των», β) του Ν. 1469/50 «περί προστασίας ειδικής κατηγορίας οικοδομημάτων και έργων τέχνης μεταγενεστέρων του 1830» και γ) του Π.Δ. 941/77 «περί Οργανισμού του ΥΠΠΟ», χαρακτηρίστηκε ως έργο τέχνης που χρειάζεται ειδική κρατική προστασία, με την υπουργική απόφαση Γ/46024/2062 που δημοσιεύτηκε στο ΦΕΚ 999/Δ/8.12.1982.

Ιδιαίτερη διακόσμηση παρουσιάζουν οι όψεις ειδικά στο ύψος του ορόφου. Οι γωνιακές ψευτοπαραστάδες στέφονται με Κορινθιακού τύπου κιονόκρανα, ενώ τα εξωτερικά ξύλινα ανοίγματα πλαισιώνουν επίσης παραστάδες με Κορινθιακού τύπου κιονόκρανα και προεξέχουσα οριζόντια επίστεψη. Τα μπαλκόνια είναι φτιαγμένα από μάρμαρο και στερεώνονται σε τρία επίσης μαρμάρινα φουρούσια. Το κτίριο έχει δυο πρόστυλα, ένα σε κάθε μια πλευρά του δρόμου, ενώ τα κάγκελα τόσο των προστύλων όσο και των μπαλκονιών είναι από μαντέμι και περίτεχνα σχεδιασμένα.

Εικόνα 26. Το φουρούσι και μια οροφografia του κτιρίου

Εσωτερικά οι τοίχοι και οι οροφές είναι διακοσμημένες με ζωγραφικές παραστάσεις με θέματα από το φυτικό βασίλειο και πρόσωπα, σε έντονα χρώματα. Το πάτωμα είναι ξύλινο όπως επίσης και τα ανοίγματα.

Το κτίριο έχει πολλές ρηγματώσεις. Σε πολλά σημεία έχουν πέσει οι σοβάδες, ενώ σοβαρές φθορές έχουν υποστεί οι οροφografίες και οι τοιχογραφίες. Λόγω των σοβαρών στατικών προβλημάτων του κτιρίου ήταν αδύνατο να εισέλθω στο εσωτερικό του, για αυτό και αρκέστηκα στην εξωτερική μόνο φωτογράφιση και παρατήρηση του.

2.1.11. Το Δημοτικό Θέατρο

Εικόνα 27. Το Δημοτικό Θέατρο σήμερα

Το κτίριο αυτό βρίσκεται στο κέντρο της πόλης στην ίδια ευθεία με το Εϋνάρδειο και πλησίον του Ναού της Μητροπόλεως. Φαίνεται ότι προϋπήρχε της Καποδιστριακής εποχής για χρήση που δεν γνωρίζουμε ακριβώς. Το 1828 επισκευάζεται αρχικά από τον Αρχιτέκτονα Θεόδωρο Βαλιάνο και αργότερα από τούς Στ. Κλεάνθη και E.Schaubert και χρησιμοποιείται ως αλληλοδιδασκτικό Σχολείο και στη συνέχεια ως προκαταρκτικό Σχολείο που προετοίμαζε τούς μαθητές που είχαν σκοπό να παρακολουθήσουν σπουδές στο ανώτερο Κεντρικό Σχολείο (Εϋνάρδειο). Σήμερα χρησιμοποιείται για τις ανάγκες του Δημοτικού θεάτρου Αίγινας και πολιτιστικές εκδηλώσεις.

Οι αναλογίες τόσο του κτιρίου του ίδιου όσο και των ανοιγμάτων του μας δηλώνουν τον νεοκλασικό ρυθμό πάνω στον οποίο έγιναν οι εργασίες συντήρησης και επισκευής του κτιρίου. Εξωτερικό χαρακτηριστικό του κτιρίου αποτελεί το μεγάλο τριγωνικό αέτωμα, η σκεπή από κεραμίδια καθώς και τα ακροκέραμα στις γωνίες.

2.1.12. Το κτίριο της Alpha Τράπεζας

Εικόνα 28. Το κτίριο της Alpha Τράπεζας

Το κτίριο της Alpha Τράπεζας βρίσκεται στην Λεωφόρο Δημοκρατίας, στην παραλιακή δηλαδή οδό της Αίγινας, και τα τελευταία χρόνια είναι ιδιοκτησία της τράπεζας. Για τον λόγο αυτό ήταν αδύνατο να συλλεχθούν πληροφορίες σχετικά με την ιστορία του κτιρίου, το χρόνο κατασκευής του ή τις προηγούμενες χρήσεις του.

Εξωτερικά το ισόγειο του κτιρίου είναι ντυμένο με πλάκες ενώ ο όροφος είναι βαμμένος. Τα ανοίγματα του κτιρίου είναι λευκά όπως επίσης και τα αετώματα τριγωνικού τύπου, που βρίσκονται πάνω από κάθε άνοιγμα.

Λευκοί είναι και οι κίονες στις γωνίες του κτιρίου οι οποίοι συνδέονται με το επιστύλιο με κιονόκρανα Κορινθιακού ρυθμού. Το μπαλκόνι του κτιρίου είναι μαρμάρινο και στηρίζεται σε τέσσερα περίτεχνα μαρμάρινα φουρούσια.

Αξίζει να σημειωθεί ότι τα φουρούσια και το κάγκελο του κτιρίου αυτού είναι ίδια με τα αντίστοιχα του Δημαρχείου. Η στέγη του κτιρίου είναι τετράριχτη διαμορφωμένη με ρωμαϊκά κεραμίδια, ενώ ακροκέραμα υπάρχουν όχι μόνο στις γωνίες της στέγης αλλά σε όλη την στέψη αυτής. Τέλος, παρατηρώντας τις αναλογίες των ανοιγμάτων, καταλήγουμε ότι το κτίριο κτίστηκε σύμφωνα με τον νεοκλασικό ρυθμό.

Εικόνα 29. Οροφografia του κτιρίου

Το εσωτερικό του κτιρίου είναι διαμορφωμένο με τρόπο που εξυπηρετεί τις ανάγκες τις τράπεζας. Το μοναδικό στοιχείο που μπορούμε να παρατηρήσουμε είναι η ζωγραφική διακόσμηση της οροφής σε έντονα χρώματα που έχει γίνει στο κτίριο, η οποία συντηρείται ακόμα και σήμερα.

Εικόνα 30. Οροφografia του κτιρίου

2.2 Ανώνυμα Νεοκλασικά Κτίρια

Στην Αίγινα υπάρχουν διάσπαρτα πολλά Νεοκλασικά κτίρια, δυστυχώς όμως για κάποια από αυτά ήταν αδύνατον να βρω ιστορικά στοιχεία. Παρακάτω αποτυπώνονται τα κτίρια αυτά με απλή φωτογραφική απεικόνιση και σχολιάζονται οι εξωτερικές τους αρχιτεκτονικές και οικοδομικές λεπτομέρειες.

Νεοκλασικό κτίριο στην παραλία της Αίγινας

Το κτίριο της φωτογραφίας βρίσκεται στην παραλία της Αίγινας, είναι πρόσφατα κτισμένο και ανήκει στην κατηγορία των κτιρίων που δανείζονται νεοκλασικά στοιχεία. Τα νεοκλασικά στοιχεία που συναντάμε στο κτίριο αυτό είναι η συμμετρία του κτιρίου, οι αναλογίες των ανοιγμάτων του (ψηλόλιγνα), τα παράθυρα που είναι συμμετρικά της μπαλκονόπορτας, και τα φουρούσια που διακοσμούν το μπαλκόνι. Τα κιονόκρανα Δωρικού ρυθμού, η τρίριχτη κεραμοσκεπή καθώς και τα ακροκέραμα στις γωνίες της στέγης είναι επίσης στοιχεία νεοκλασικού ρυθμού.

Το κτίριο του Ντελούκα

Στην ίδια κατηγορία με το προηγούμενο κτίριο ανήκει και το κτίριο ιδιοκτησίας Ντελούκα που βρίσκεται στην διασταύρωση των οδών Αφαίας και Θησέως. Το κτίριο αυτό είναι κτισμένο το 1996 και στεγάζει μαγαζί στο ισόγειο και γραφεία στον όροφο. Παρατηρώντας τις αναλογίες του κτιρίου, τα χρώματα του, τα κιονόκρανα Δωρικού ρυθμού καθώς και την τετράριχτη κεραμοσκεπή με τα ακροκέραμα, καταλαβαίνουμε ότι το κτίριο αυτό κτίστηκε σύμφωνα με τον νεοκλασικό ρυθμό.

Νεοκλασικό κτίριο επί της οδού Αφαίας

Το απεικονιζόμενο κτίριο βρίσκεται στην οδό Αφαίας 96, είναι διώροφο και προφανώς χρησιμοποιείται σαν εξοχική κατοικία. Το κτίριο είναι βαμμένο στο χρώμα της ώχρας με σκούρα πράσινα ξύλινα ανοίγματα. Τα ανοίγματα διακοσμούν λευκες παραστάδες, που φέρουν Δωρικού τύπου κιονόκρανα και ορθογωνικό αέτωμα. Οι λευκές γωνιακές παραστάδες συνδέονται με την μετώπη με επίσης Δωρικού τύπου κιονόκρανα. Η στέγη του κτιρίου είναι τετράριχτη και είναι διακοσμημένη με κεραμίδια ρωμαϊκού τύπου, ενώ στις γωνίες της έχει ακροκέραμα. Τέλος όπως παρατήρησα, από το παράθυρο, η οροφή του ισογείου είναι ξύλινη διαμορφωμένη με ξύλινα δοκάρια.

Λεπτομέρεια του κτιρίου

Νεοκλασικό κτίριο επί της οδού Ιωαν. Καποδίστρια

Νοτιοδυτικά της πόλης της Αίγινας, στην οδό Ιωαν. Καποδίστρια, βρίσκεται το κτίριο της φωτογραφίας. Πρόκειται για ένα διώροφο, κυβικού σχήματος κτίριο με κεραμοσκεπή. Το ισόγειο του κτιρίου χρησιμοποιούνταν για την στέγαση επαγγελματικών χώρων, σε αντίθεση με την τωρινή του χρήση που παραμένει αχρησιμοποίητο. Ο όροφος είναι οικία.

Εξωτερικά το σχήμα του κτιρίου, η αναλογία καθώς και η συμμετρία των ανοιγμάτων του μας μαρτυρούν τον ρυθμό σύμφωνα με τον οποίο είναι κτισμένο το κτίριο. Τα πατζούρια είναι γαλλικά, ανοιγόμενα σε δυο τμήματα και είναι βαμμένα κόκκινα ενώ τα πλαίσια αυτών είναι βαμμένα προφανώς σκούρα καφέ, το πέρασμα των χρόνων όμως τα έχει ξεθωριάσει. Η σύνδεση της μετώπης με τις γωνιακές παραστάδες γίνεται με κιονόκρανα Δωρικού ρυθμού. Το μπαλκόνι έχει γύψινη επικάλυψη και διακοσμείται με μια σειρά από οχτώ γύψινα φουρούσια ενώ το κάγκελο του μπαλκονιού είναι από μαντέμι με περίτεχνο σχέδιο. Τέλος η στέγη είναι από κεραμίδια ενώ το ακρωτήριο αυτής είναι διακοσμημένο με ακροκέραμα.

Νεοκλασικό κτίριο στην παραλία της Αίγινας

Το κτίριο της φωτογραφίας αποτελεί χαρακτηριστικό δείγμα νεοκλασικού κτιρίου. Βρίσκεται στην παραλία της Αίγινας, είναι διώροφο με ημιώροφο και με κεραμοσκεπή στέγη. Στο ισόγειο και στον ημιώροφο του κτιρίου λειτουργεί καφετέρια ενώ ο όροφος υποθέτουμε πως χρησίμευε σαν οικία, τώρα όμως είναι εγκαταλειμμένο.

Το κτίριο εξωτερικά είναι βαμμένο στο χρώμα της ώχρας ενώ οι γωνιακές παραστάδες του κτιρίου είναι λευκοί. Κιονόκρανα Δωρικού ρυθμού υπάρχουν τόσο στο ύψος του ημιώροφου όσο και στον όροφο και είναι και αυτά βαμμένα στο χρώμα της ώχρας αλλά σε πιο έντονη απόχρωση από αυτή του υπόλοιπου κτιρίου. Τα εμφανώς φθαρμένα πατζούρια είναι γαλλικού τύπου ανοιγόμενα σε δυο τμήματα. Η όψη του κτιρίου διακοσμείται με ένα μεγάλο μαρμάρινο μπαλκόνι που στηρίζεται σε τέσσερα φουρούσια από πωρόλιθο. Τέλος στην δυτική πλευρά του κτιρίου υπάρχει ένα επίσης μαρμάρινο, μικρότερο, μπαλκόνι στηριζόμενο σε δυο φουρούσια.

Το κτίριο της Eurobank

Στην Λεωφόρο Δημοκρατίας, στην παραλιακή οδό, βρίσκεται το κτίριο στο οποίο στεγάζεται η Eurobank τράπεζα. Πρόκειται για διώροφο κτίριο με κεραμοσκεπή στέγη, η οποία διακοσμείται με ακροκέραμα.

Εξωτερικά το ισόγειο είναι ντυμένο με πλάκες ενώ ο όροφος είναι βαμμένος στο χρώμα της χώρας. Την μετώπη στηρίζουν λευκοί κίονες που φέρουν κιονόκρανα Δωρικού ρυθμού. Τα παράθυρα είναι ορθογωνικά και αποτελούνται από ένα άνω τμήμα σταθερό και δυο ανοιγόμενα. Τα πατζούρια είναι γαλλικά, ξύλινα, ανοιγόμενα σε τέσσερα τμήματα και βαμμένα μπλε. Τέλος, στην πλευρά της παραλιακής οδού, ένα μπαλκόνι από οπλισμένο σκυρόδεμα που καλύπτει όλο το μήκος της όψης και διακοσμείται με τέσσερα φουρούσια, συμπληρώνει τον εξωτερικό διάκοσμο του κτιρίου.

Νεοκλασικό κτίριο στην παραλία της Αίγινας

Στην διασταύρωση των οδών Αριστοφάνους και Λεωφόρου Δημοκρατίας βρίσκεται ακόμα ένα νεοκλασικό κτίριο. Είναι ένα διώροφο κτίριο με κεραμοσκεπή στέγη, διακοσμημένη με ακροκέραμα. Στο ισόγειο του κτιρίου λειτουργεί καφετέρια ενώ ο όροφος παραμένει αχρησιμοποίητος.

Το ισόγειο του κτιρίου είναι ντυμένο με πλάκες ενώ ο όροφος είναι βαμμένος στο χρώμα της ώχρας. Οι λευκές γωνιακές παραστάδες φέρουν κόκκινα κιονόκρανα Κορινθιακού τύπου. Τα πατζούρια είναι πράσινα, γαλλικού τύπου, ανοιγόμενα σε δυο τμήματα. Στην όψη του κτιρίου υπάρχει μπαλκόνι από οπλισμένο σκυρόδεμα διακοσμημένο με τέσσερα φουρούσια. Στη δυτική πλευρά του κτιρίου υπάρχει μαρμάρινο μπαλκόνι που στηρίζεται σε δυο επίσης μαρμάρινα και περίτεχνα φουρούσια.

Λεπτομέρεια του κτιρίου

Νεοκλασικό κτίριο στην παραλία της Αίγινας

Το απεικονιζόμενο κτίριο βρίσκεται στην παραλιακή οδό της Αίγινας. Πρόκειται για διώροφο κτίριο με λιτή όψη και το δωμάτιο του δώματος. Στο ισόγειο του κτιρίου λειτουργούν καταστήματα, ο όροφος χρησιμοποιείται σαν οικία ενώ το δώμα χρησίμευε για να απλώνονται τα πανιά των ιστιοφόρων. Η αναλογία αλλά και η συμμετρία των ανοιγμάτων ως προς το υπόλοιπο κτίριο, τα κιονόκρανα Ιωνικού ρυθμού καθώς και το μαρμάρινο μπαλκόνι που στηρίζεται σε δυο περίτεχνα μαρμάρινα φουρούσια, μας υποδεικνύουν το Νεοκλασικό ρυθμό σύμφωνα με τον οποίο κτίστηκε το κτίριο αυτό.

Λεπτομέρεια του κτιρίου

Νεοκλασικό κτίριο στην παραλία της Αίγινας

Το κτίριο της φωτογραφίας βρίσκεται στην διασταύρωση των οδών Λεωφόρου Δημοκρατίας και Αιακού και είναι δώροφο με κεραμοσκεπή στέγη η οποία διακοσμείται με ακροκέραμα. Στο ισόγειο του κτιρίου λειτουργούν καταστήματα ενώ στον όροφο στεγάζονται γραφεία. Είναι βαμμένο στο χρώμα της ώχρας με λευκές γωνιακές παραστάδες που φέρνουν κόκκινα κιονόκρανα Δωρικού ρυθμού. Τα πατζούρια είναι γαλλικού τύπου ανοιγόμενα σε τέσσερα μέρη.

Στην πρόσοψη του κτιρίου υπάρχει μαρμάρινο μπαλκόνι που καλύπτει όλο το μήκος της πλευράς και στηρίζεται σε τρία μαρμάρινα και περίτεχνα φουρούσια. Στην δυτική πλευρά του κτιρίου υπάρχει μαρμάρινο στρόγγυλο μπαλκόνι που στηρίζεται σε ένα φουρούσι φτιαγμένο από πωρόλιθο.

Λεπτομέρεια του κτιρίου

Νεοκλασικό κτίριο στην Αίγινα

Πίσω από την Πλατεία Εθνεγερσίας βρίσκεται το κτίριο της φωτογραφίας. Πρόκειται για διώροφο κτίριο με έντονο το νεοκλασικό στοιχείο. Στο ισόγειο λειτουργεί κατάστημα ενώ ο όροφος χρησιμοποιείται σαν εξοχική κατοικία.

Το ισόγειο είναι ντυμένο με πλάκες ενώ ο όροφος είναι σοβατισμένος και βαμμένος στο χρώμα της ώχρας. Τα πλαίσια των παραθύρων καθώς και οι γωνιακές παραστάδες του κτιρίου με τα Δωρικού ρυθμού κιονόκρανα είναι βαμμένα λευκά. Τα πατζούρια είναι γαλλικού τύπου ανοιγόμενα σε τέσσερα τμήματα και είναι βαμμένα γκρι. Στην πρόσοψη του κτιρίου υπάρχει μαρμάρινο μπαλκόνι με περίτεχο μαντεμένιο κάγκελο και στηρίζεται σε τέσσερα περίτεχνα μαρμάρινα φουρούσια.

Νεοκλασικό κτίριο επί της οδού Σπύρου Ρόδη

Το απεικονιζόμενο κτίριο βρίσκεται στην οδό Σπύρου Ρόδη. Είναι ένα διώροφο κτίριο με τετράριχτη κεραμοσκεπή στέγη. Στο ισόγειο στεγάζεται κατάστημα ενώ ο όροφος χρησιμοποιείται σαν οικία. Πρόκειται για καλοδιατηρημένο κτίριο με έντονο το στοιχείο του νεοκλασικισμού.

Το ισόγειο είναι ντυμένο με μάρμαρο ενώ ο όροφος είναι σοβατισμένος και βαμμένος στο χρώμα της ώχρας. Οι γωνιακές παραστάδες φέρουν κιονόκρανα Δωρικού ρυθμού και είναι βαμμένες λευκές. Τα πατζούρια είναι γαλλικού τύπου ανοιγόμενα σε δυο τμήματα και είναι βαμμένα μπλε. Τέλος στην πρόσοψη του κτιρίου υπάρχει ένα μαρμάρινο μπαλκόνι με περίτεχνο μαντεμένιο κάγκελο που στηρίζεται σε δυο φουρούσια από παρόλιθο.

Συμπεράσματα

Η ενασχόλησή μου με την παρούσα πτυχιακή εργασία, με βοήθησε στο να κατανοήσω την σημασία της ιδιαιτερότητας των νεοκλασικών κτιρίων στην κτιριολογική ιστορία της Αίγινας. Η αίσθηση που αποπνέουν αυτά τα κτίρια ιδιαίτερα στο παραλιακό μέτωπο για τον επισκέπτη, είναι η αίσθηση της αρχοντιάς της ηρεμίας, των καθαρών γραμμών. Συνειδητοποίησα ότι αυτή η κληρονομιά θα πρέπει να διαφυλαχθεί μέσα από τις κατάλληλες παρεμβάσεις αποκατάστασης και να συνεχίσει να αναδεικνύεται η αρμονία που αποπνέουν.

Παρά τις δυσκολίες που αντιμετώπισα αφενός για να συναντήσω τους περισσότερους από τους σημερινούς ιδιοκτήτες ή ενοίκους των κτιρίων που επισκέφθηκα και αφετέρου λόγω της ελλιπούς βιβλιογραφίας, θεωρώ ότι το τελικό αποτέλεσμα δικαίωσε πλήρως την πολύμηνη προσπάθειά μου και είμαι ιδιαίτερα ικανοποιημένος γιατί με αυτήν την εργασία κατάφερα να προσθέσω ένα νέο κεφάλαιο γνώσεων στο αντικείμενο των σπουδών μου.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Αίγινα Ι. Παρατηρήσεις Γεωλογικές, Οικονομικές, Δημογραφικές. Κουλικούρδη Γ. Εκδόσεις Πιτσιλός. Αθήνα 1990.
- Αίγινα ΙΙ. Η Αίγινα στην επανάσταση του 1821. Αιγινήτες Αγωνιστές. Κουλικούρδη Γ. Εκδόσεις Πιτσιλός. Αίγινα 2002.
- Αίγινα ΙΙΙ. Τοπογραφικά και ιστορικά στοιχεία για την νεότερη πολη. (1800-1828). Κουλικούρδη Γ. Εκδόσεις Πέτρα. Αθήνα 2006.
- Η λαϊκή Αρχιτεκτονική της Αίγινας. Δημ. Βασιλειάδης. Ανάτυπο. Αθήνα 1957.
- Αίγινα της Πέτρας. Ομάδα περιβαλλοντικής εκπαίδευσης λυκείου Αίγινας. Με την υποστήριξη του Δήμου Αίγινας. Αίγινα 1998-1999.
- Κήρυξ της Αιγίνης. Μηνιαίο όργανο των απανταχού Αιγινήτων. Εκδόσεις Ι. Β. Λυκούρης. Αίγινα 1947-50.
- <http://www.aeginanews.gr>
- <http://www.dimosaiginas.com>
- <http://aegina.com.gr>
- <http://kapodistriaka.blogspot.com>
- <http://lyk-aigin.att.sch.gr>

Νομοθετικά Διατάγματα – Υπουργικές αποφάσεις

Εφημερίς της Κυβερνήσεως της Ελληνικής Δημοκρατίας. Τεύχος Τέταρτο. Αριθμός φύλλου 1007. 2 Οκτωβρίου 1992.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΦΕΚ 1007Δ/2-10-1992.....

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ

ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

ΑΘΗΝΑ
2 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1992

ΤΕΥΧΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟ

ΑΡΙΘΜΟΣ ΦΥΛΛΟΥ
1007

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑ

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ

Έγκριση γενικού πολεοδομικού σχεδίου του οικισμού Γρεβενών Δήμου Γρεβενών (Ν. Γρεβενών) 1
Καταστήριμος ως διατηρητέων τριάντα τεσσάρων (34) κτιρίων που βρίσκονται εντός του ρυμοτομικού σχεδίου του Δήμου Αίγινας (Ν. Αττικής) και καθορισμός ειδικών όρων και περιορισμών δόμησης.

ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑ

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ

Αριθ. 67403/3447

Έγκριση γενικού πολεοδομικού σχεδίου του οικισμού Γρεβενών Δήμου Γρεβενών (Ν. Γρεβενών). (1)

Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ
ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ, ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ ΚΑΙ ΔΗΜ. ΕΡΓΩΝ

ζώντας υπόψη:

1. Τις διατάξεις του Ν. 1337/1983 «επέκταση πολεοδομικών σχεδίων, οικιστική ανάπτυξη και σχετικές ρυθμίσεις» (ΦΕΚ 33/Α') και ειδικότερα το άρθρο 3.
2. Τις διατάξεις του Ν. 1558/1985 «Κυβέρνηση και Κυβερνητικά Όργανα» (ΦΕΚ 137/Α') και ειδικότερα το άρθρο 23 παράγρ. 1.
3. Τις διατάξεις της παρ. 1 του άρθρου 19 του Ν. 1849/1989 «επέκταση και συμπλήρωση των στεγαστικών προγραμμάτων του Οργανισμού Εργατικής Κατοικίας και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ 113/Α').
4. Τις διατάξεις του άρθρου 41 του Ν. 1975/1991 «είσοδος - έξοδος, παραμονή, εργασία, απέλαση αλλοδαπών, διαδικασία αναγνώρισης αλλοδαπών προσφύγων και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ 184/Α').
5. Την Υ.1503/1991 απόφαση του Πρωθυπουργού και του Υπουργού Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων «καθορισμός αρμοδιοτήτων του Υφυπουργού Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων Χρήστου Κατσιγιάννη» (ΦΕΚ 702/Β'/4.9.1991).
6. Την αριθ. 37046/1807/11.7.1987 απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων «Κίνηση της διαδικασίας σύνταξης του γενικού πολεοδομικού σχεδίου (ΓΠΣ) Γρεβενών (Ν. Γρεβενών)» (ΦΕΚ 628/Δ').
7. Το αριθ. 1027/15.6.1987 έγγραφο του Τμήματος Πολεοδομίας και Π.Ε. προς το Δήμο και τους αρμόδιους φορείς.
8. Την αριθ. 247/1987 γνωμοδότηση του Δημοτικού Συμβουλίου Γρεβενών.
9. Το αριθ. 19150/87 έγγραφο του Υπουργείου Βιομηχανίας, Ενέργειας και Τεχνολογίας.
10. Το αριθ. 4665/87 έγγραφο της Διεύθυνσης Δασών Νομαρχίας Γρεβενών και την από 18.8.1987 συνημμένη σ' αυτό γνωμοδότηση της Ε.Ν.Ε.

11. Το αριθ. 715 Φ.699.1/87 έγγραφο της Πυροσβεστικής Υπηρεσίας Γρεβενών.
12. Το αριθ. 1822/87 έγγραφο του Τμήματος Υγιεινής Νομαρχίας Γρεβενών.
13. Το αριθ. 526313/87 έγγραφο του Ελληνικού Οργανισμού Τουρισμού.
14. Το αριθ. 1016/65/7-β/87 έγγραφο της Αστυνομικής Διεύθυνσης Γρεβενών.
15. Το αριθ. 900/87 έγγραφο της ΙΕ' Εφορείας Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων του Υπουργείου Πολιτισμού.
16. Το αριθ. 1052/87 έγγραφο της 1ης Εφορείας Βυζαντινών Αρχαιοτήτων Υπουργείου Πολιτισμού.
17. Το αριθ. Φ.288.6/050758/87 έγγραφο της Δημόσιας Επιχείρησης Ηλεκτρισμού.
18. Το αριθ. 8.282/87 έγγραφο της Διεύθυνσης Οικισμού Κοζάνης.
19. Το γεγονός ότι οι υπόλοιποι φορείς δεν απάντησαν μέχρι σήμερα.
20. Την αριθ. 2/πρ.4/7.6.1988 γνωμοδότηση του Συμβουλίου Χωροταξίας, Οικισμού και Περιβάλλοντος Ν. Γρεβενών, αποφασίζουμε:

1) Εγκρίνεται το γενικό πολεοδομικό σχέδιο του οικισμού Γρεβενών του Δήμου Γρεβενών (Ν. Γρεβενών), όπως τα όρια του προσδιορίζονται με κόκκινη γραμμή στο χάρτη Π.1.11 σε κλίμακα 1:5.000.

Κυρίως το ως άνω σχέδιο περιλαμβάνει:

Α. Την πολεοδομική οργάνωση του οικισμού Γρεβενών για πληθυσμιακό μέγεθος για την επόμενη πενταετία της τάξης των 13.000 κατοίκων, όπως φαίνεται στο χάρτη Π.1.11 με:

α) Την ένταξη στο σχέδιο του προϋφισταμένου του έτους 1923 οικισμού Βαροσίου, την επέκταση του σχεδίου πόλης σε εκτάσεις πυκνοδομημένες, αραιοδομημένες και αδόμητες καθώς και τη δημιουργία τεσσάρων πολεοδομικών ενότητων με μέση πυκνότητα οικήσεως και μέσο συντελεστή δόμησης ως εξής:

α/α	Πολεοδομική ενότητα	Μέση πυκνότητα κατ/Ha	Μέσος Σ.Δ.
1.	Κούρβουλο	113	0,85
2.	Κέντρο	150	1,62
3.	Μεράς	133	1,16
4.	Βαρσί (Μάνα Κισιάς παραποτάμια)	116	0,86

όπως φαίνονται στο χάρτη Π.1.4 - 1.5 σε κλίμακα 1:5.000, και

β) Τον προσδιορισμό χρήσεων γης όπως φαίνονται στο χάρτη Π.1.2, Π.1.3.2 σε κλίμακα 1:5.000 και ειδικότερα:

-Χωροθέτηση των κεντρικών λειτουργιών στην πολεοδομική ενότητα «Κέντρο» με επέκτασή του προς ανατολάς και 3 τοπικών κέντρων στις νεοεξασοόμενες περιοχές (2 τοπικά κέντρα στο Βαρσί - Κισιά και ένα στις εργατικές κατοικίες).

-Χωροθέτηση αγοράς νοτιοδυτικά της γέφυρας προς Καλαμπάκα και δημιουργία χώρου εμποροπανηγύρης στην παραποτάμια ζώνη.

-Αξιοποίηση και αναβάθμιση της παραποτάμιας ζώνης για τη δη-

μιουργία χώρων πρασίνου και αναψυχής.

-Δημιουργία 4 μικρότερων πυρήνων πρασίνου σε συσχετισμό με χώρους εκπαίδευσης (Βαρόσι, Κισιά, εργατικές κατοικίες, αμπέλια).

-Επέκταση των υπαρχουσών αθλητικών εγκαταστάσεων και δημιουργία 3 αθλητικών πυρήνων (ένας στο ανατολικό, ένας στο δυτικό άκρο της πόλης και ένας στην περιοχή Τσακάλια).

-Δημιουργία συγκροτήματος λυκείου-γυμνασίου στην περιοχή Λειβάδι.

-Δημιουργία νέων δημοτικών σχολείων και νηπιαγωγείων.

-Δημιουργία πνευματικού κέντρου στη θέση Λειβάδι και Μουσείου στον ανακαινισμένο «Μύλο του Μπουσίου».

-Μεταφορά του αγροτικού κτηνιατρείου.

-Δημιουργία 3 νέων παιδικών σταθμών.

-Μεταφορά του ΚΑΠΗ Γρεβενών.

-Μεταφορά της Πυροσβεστικής Υπηρεσίας και χωροθέτηση της στο τρίγωνο που σχηματίζουν οι δρόμοι προς Έλατο και Κρανιά.

-Χωροθέτηση του σταθμού ΚΤΕΛ σε γήπεδο που βρίσκεται μετά τη γέφυρα προς Καλαμπάκα.

-Μεταφορά του νεκροταφείου σε νέα θέση νότια της πόλης.

-Ανάπτυξη κατά τα λοιπά χρήσεων γενικής κατοικίας.

γ. Τη γενική εκτίμηση των αναγκών σε γη (Ha) για κοινωνική υποδομή στις πολεοδομικές ενότητες, όπως φαίνεται στον πίνακα Α-11.2.3.

δ. Τον καθορισμό ζωνών οικονομικών και θεσμικών κινήτρων και πολεοδομικών μηχανισμών, όπως φαίνονται στο χάρτη Π.1.7, Π.1.8 σε κλίμακα 1:5.000 και ειδικότερα:

-Καθορισμός ζώνης ειδικών κινήτρων (ΖΕΚ) στα τοπικά κέντρα των γειτονιών «Κισιά» και «Εργατικές Κατοικίες».

-Καθορισμός ζώνης προγραμμάτων εργατικής κατοικίας.

Β. Τις προτάσεις για τη λήψη μέτρων προστασίας του περιβάλλοντος και τη δημιουργία αστικού και περιαστικού πρασίνου, όπως φαίνεται στους χάρτες Π.1.11 και Π.1.10 σε κλίμακα 1:5.000.

Βασικότερες παρεμβάσεις είναι:

-Προστασία του αισθητικού δάσους νότια του οικισμού.

-Προστασία και αναβάθμιση-αποκατάσταση του υδατικού οικοσυστήματος του ποταμού Γρεβενίτη.

-Απαγόρευση διοχέτευσης λυμάτων πόλης στον ποταμό.

-Φύτευση-προστασία της παρόχθιας περιοχής και διαμόρφωση χώρων αναψυχής και δικτύου πεζοδρόμων.

-Δημιουργία τοπικών πάρκων - χώρων πρασίνου στις νεοεντασσόμενες περιοχές (Κισιάς, Εργατ. Κατοικίες).

Γ. Τις προτάσεις για την οργάνωση των δικτύων μεταφορών, όπως φαίνεται στο χάρτη Π.2.1.2 σε κλίμακα 1:5.000.

Βασικότερες προϋποθέσεις είναι:

-Δημιουργία περιφερειακής παρακαμπτήριας αρτηρίας.

-Δημιουργία «περιμετρικού δακτυλίου» στην περιοχή κεντρικών λειτουργιών.

-Δημιουργία δικτύου πεζοδρόμων και ποδηλατοδρόμων κατά μήκος του ποταμού.

-Δημιουργία χώρων στάθμευσης σ' όλη την πόλη.

-Μεταφορά του σταθμού ΚΤΕΛ νοτιοδυτικά της γέφυρας προς Καλαμπάκα.

-Μεταφορά του σταθμού φορτηγών εκτός ορίων του οικισμού.

-Διατήρηση του στρατιωτικού ελικοδρομίου για τις ανάγκες του Νοσοκομείου.

Δ. Τις προτάσεις για τα απαραίτητα έργα και μελέτες δικτύων υποδομής, όπως φαίνεται στους χάρτες Π.2.2.2, Π.2.3.2 / Π.2.4.2, Π.2.6.2 και Π.2.7.2 σε κλίμακα 1:5.000 και ειδικότερα:

α) Δίκτυο ύδρευσης

-Επέκταση του δικτύου στις νεοεντασσόμενες περιοχές.

-Κατασκευή νέας δεξαμενής στο ΒΔ άκρο της πόλης.

-Αλλαγή διαδρομής του κατάθλιπτικού αγωγού στο Μερά.

-Διοχέτευση ποσίου νερού στην πόλη από τη δεξαμενή στον Κισιά.

β) Δίκτυο ομβρίων-ακαθάρτων και αντιπλημμυρική προστασία.

-Δημιουργία νέου δικτύου ομβρίων.

-Μετατροπή του υπάρχοντος παντορορικού δικτύου σε δίκτυο ακαθάρτων και κατασκευή κέντρου βιολογικού καθαρισμού.

-Διευθέτηση του ρέματος και κάλυψή του βόρεια από το Βαρόσι.

γ) Ενεργειακό-τηλεπικοινωνιακό σύστημα.

-Δημιουργία υποσταθμών και επέκταση δικτύου στις περιοχές επέκτασης.

-Επέκταση του τηλεπικοινωνιακού δικτύου στις νεοεντασσόμενες περιοχές με υπόγεια καλώδια.

-Συνέχιση του καλωδίου προς Καλαμίται.

Δ. Τις προτάσεις για την πυροπροστασία της περιοχής και προστασία από σεισμούς (χάρτης 3.1.2/3.2, κλίμακα 1:5.000) και ειδικότερα:

-Χωροθέτηση πυροσβεστικής υπηρεσίας στο τρίγωνο των οδών προς Έλατο και Κρανιά.

-Δημιουργία νέων σημείων υδροληψίας στις περιοχές επέκτασης.

-Καθορισμός χώρων συγκέντρωσης πληθυσμού σε περίπτωση θεομηριών.

-Δημιουργία ζωνών πυρασφαλείας γύρω από τα περιαστικά δάση.

Ε. Αντίτυπα των παραπάνω ένδεκα (11) πρωτοτύπων χαρτών και ενός (1) πίνακα που θεωρήθηκαν από τον Προϊστάμενο της Διεύθυνσης Τοπογραφικών Εφαρμογών, με την 67403/1992 πράξη του, δημοσιεύονται σε φωτοσμίικρυνση με την παρούσα απόφαση.

2) Εντός της περιοχής γενικού πολεοδομικού σχεδίου και ειδικότερα στις εκτός σχεδίου περιοχές που περιλαμβάνονται σ' αυτό, οικοδομικές άδειες που έχουν εκδοθεί με τις προγενέστερες ισχύουσες διατάξεις ή έχει υποβληθεί στην αρμόδια πολεοδομική αρχή ο πλήρης φάκελος με τα απαραίτητα για την έκδοση της οικοδομικής άδειας στοιχεία, μέχρι την ημερομηνία δημοσίευσης της παρούσας απόφασης, εκτελούνται όπως εκδόθηκαν ή εκδίδονται βάσει των υποβληθέντων στοιχείων σε συνδυασμό με τις διατάξεις του Ν. 1577/1985 (ΦΕΚ 210/Α').

Η ισχύς της παρούσας απόφασης αρχίζει από τις 6.2.1989 ημέρα δημοσίευσης της 69128/3962/10.10.1988 απόφασης του Αν. Υπουργού Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων (ΦΕΚ 62/Δ').

Η απόφαση αυτή να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Αθήνα, 23 Σεπτεμβρίου 1992

Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ
ΧΡΗΣΤΟΣ ΚΑΤΣΙΓΙΑΝΝΗΣ

Αριθ. 79769/5180

(2)

Χαρακτηρισμός ως διατηρητέων τριάντα τεσσάρων (34) κτιρίων που βρίσκονται εντός του ρυμοτομικού σχεδίου του Δήμου Αίγινας (Ν. Αττικής) και καθορισμός ειδικών όρων και περιορισμών δόμησης.

**Ο ΥΦΥΠΟΥΡΓΟΣ
ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ, ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ ΚΑΙ ΔΗΜ. ΕΡΓΩΝ**

Έχοντας υπόψη:

1. Τις διατάξεις των άρθρων 3 και 4 (παρ. 2) του Ν. 1577/1985 «Γενικός Οικοδομικός Κανονισμός» (ΦΕΚ 210/Α'), όπως τροποποιήθηκαν με το άρθρο 1 (παρ. 1 και 2) του Ν. 1772/1988 «τροποποίηση διατάξεων του Ν. 1577/1985 «ΓΟΚ» και άλλες σχετικές διατάξεις» (ΦΕΚ 91/Α').

2. Την Υ.1503/1991 απόφαση του Πρωθυπουργού και του Υπουργού Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημ. Έργων «καθορισμός αρμοδιοτήτων του Υφυπουργού Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημ. Έργων Χρήστου Κατσιγιάννη» (ΦΕΚ 702/Β').

3. Την 67598/758/16.6.1992 απόφαση μεταβίβαση αρμοδιοτήτων του Υφυπουργού Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημ. Έργων στο Γενικό Γραμματέα, στους Γενικούς Διευθυντές και στους Προϊστάμενους Διευθύνσεων και Τμημάτων του Υπουργείου Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημ. Έργων» (ΦΕΚ 435/Β').

4. Την από 4.12.91 αιτιολογική έκθεση της Δ/σης Πολεοδομικού Σχεδιασμού, Τμήμα Παραδοσιακών Οικισμών.

5. Το οικ./101397/13280/4.12.91 έγγραφο του Τμήματος Παραδοσιακών Οικισμών της Δ/σης Πολεοδομικού Σχεδιασμού.

6. Το γεγονός ότι παρήλθε άπρακτη η προθεσμία που προβλέπεται από την παρ. 2 του άρθρου 4 του Ν. 1577/1985 «ΓΟΚ» (ΦΕΚ 210/Α'), χωρίς να περιέλθουν στη Δ/ση Πολεοδομικού Σχεδιασμού, Τμήμα Παραδοσιακών Οικισμών, τυχόν αντιρρήσεις των ενδιαφερομένων, αποφασίζουμε:

1. Χαρακτηρίζονται ως διατηρητέα τα τριάντα τέσσερα (34) κτίρια που έχουν πρόσωπο επί της παραλιακής Λεωφόρου Δημοκρατίας της πόλης της Αίγινας (Ν. Αττικής), στο τμήμα της από την οδό Ηρειώτη έως τη συμβολή της με την οδό Αιγινήτου, όπως αυτά φαίνονται με αύξοντα αριθμό από 1 έως και 34 και μαύρη διαγράμμιση στο σχετικό πρωτότυπο διάγραμμα σε κλίμακα 1:1.000, που θεωρήθηκε από τον Προϊστάμενο της Δ/σης Τοπογραφικών Εφαρμογών με την 79769/1992 πράξη του και που αντίτυπό του σε φωτοσμίκρυνση δημοσιεύεται με την παρούσα απόφαση.

2. Στα κτίρια με αύξοντα αριθμό 14 και 19 χαρακτηρίζεται ως διατηρητέο μόνο το ισόγειο.

3. Στα χαρακτηριζόμενα ως διατηρητέα κτίρια:

α) Απαγορεύεται κάθε αφαίρεση, αλλοίωση ή καταστροφή των επιμέρους αρχιτεκτονικών και διακοσμητικών τους στοιχείων όχι όμως και των πάσης φύσεως προσκτισμάτων ή προσθηκών που δεν ταυτίζονται με τα παραδοσιακά πρότυπα και αλλοιώνουν τον γενικό αρχιτεκτονικό χαρακτήρα των κτιρίων. Τα προσκτισματα καθορίζονται από την ΕΠΙΑΕ.

β) Στα χαρακτηριζόμενα με την παρούσα απόφαση διατηρητέα κτίρια απαγορεύεται οποιαδήποτε προσθήκη, επιτρεπομένων μόνο των τελείως απαραίτητων μικρών προσθηκών για λόγους χρήσης και υγιεινής και των οικιακών του εξουγγρονισμού των εγκαταστάσεων, της απαιτούμενης ενίσχυσης των κτιρίων, χωρίς να αλλοιωθεί ο αρχιτεκτονικός χαρακτήρας των κτιρίων και να θιγούν τα αρχιτεκτονικά στοιχεία.

4. Επιβάλλεται η απομάκρυνση: α) των επιγραφών ή διαφημίσεων από τα κτίρια του Μετώπου της παραλιακής λεωφόρου του λιμανιού της Αίγινας, και β) των μη αυθεντικών προστεγασμάτων καθώς και κινητών προστεγασμάτων (τεντών) χωρίς κατακόρυφα στηρίγματα επί των προσόψεων των κτιρίων, καθώς επίσης και προστεγασμάτων με κατακόρυφα στηρίγματα επί των οδών και πλατειών εφόσον δεν έχουν εγκριθεί από την ΕΠΙΑΕ.

5. Απαγορεύεται η τοποθέτηση προθηκών ή η ανάρτηση ενδυμάτων ή άλλων εμπορευμάτων στις προσόψεις των κτιρίων στους τοίχους ή στα ρουφώματα αυτών.

Η αρμόδια Υπηρεσία του ΥΠΕΧΩΔΕ, σύμφωνα με τις διατάξεις του από 15.4.88 Π. Δ/τος (ΦΕΚ 317/Δ'), θέτει προθεσμία για την συμμόρφωση των υποχρέων. Μετά την άπρακτη πάροδο της προθεσμίας επιβάλλονται οι νόμιμες κυρώσεις.

6. Για την εκτέλεση οποιασδήποτε εργασίας στα παραπάνω κτίρια απαιτείται η έκδοση άδειας μετά από έγκριση της ΕΠΙΑΕ.

7. Οποιαδήποτε επέμβαση στα κτίρια αυτά κατά παράβαση των διατάξεων της παρούσας απόφασης θεωρείται αυθαίρετη και υπόκειται στις διατάξεις περί Αυθαιρέτων του Ν. 1337/1983 (ΦΕΚ 33/Α').

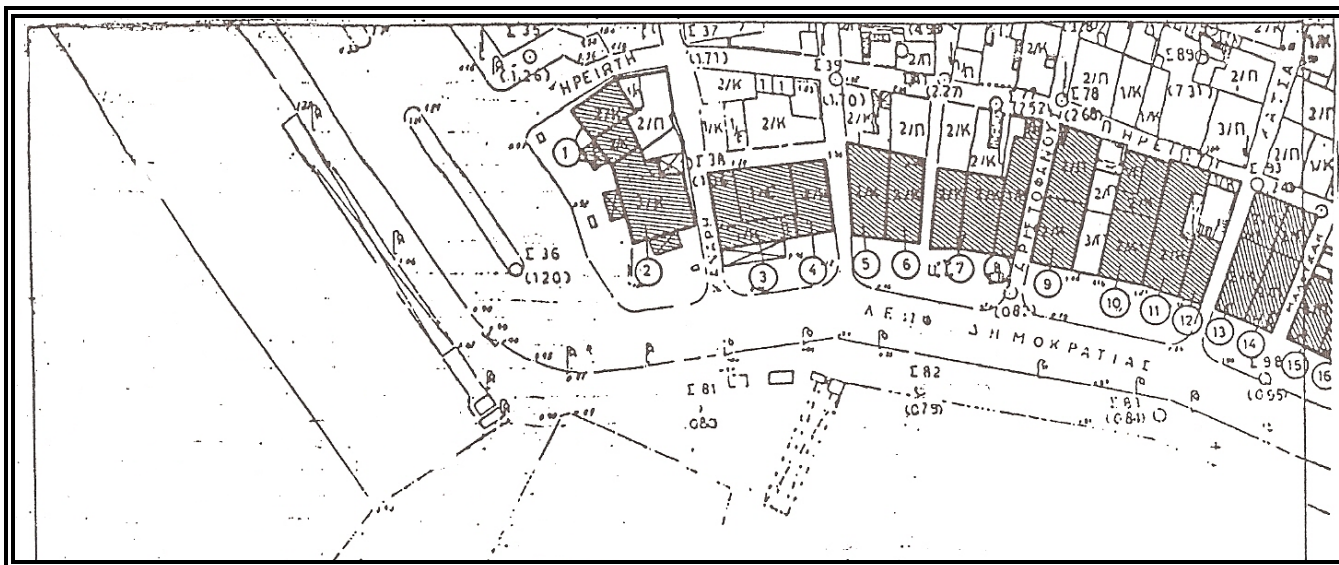
8. Η ισχύς της παρούσας απόφασης αρχίζει από τη δημοσίευσή της στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

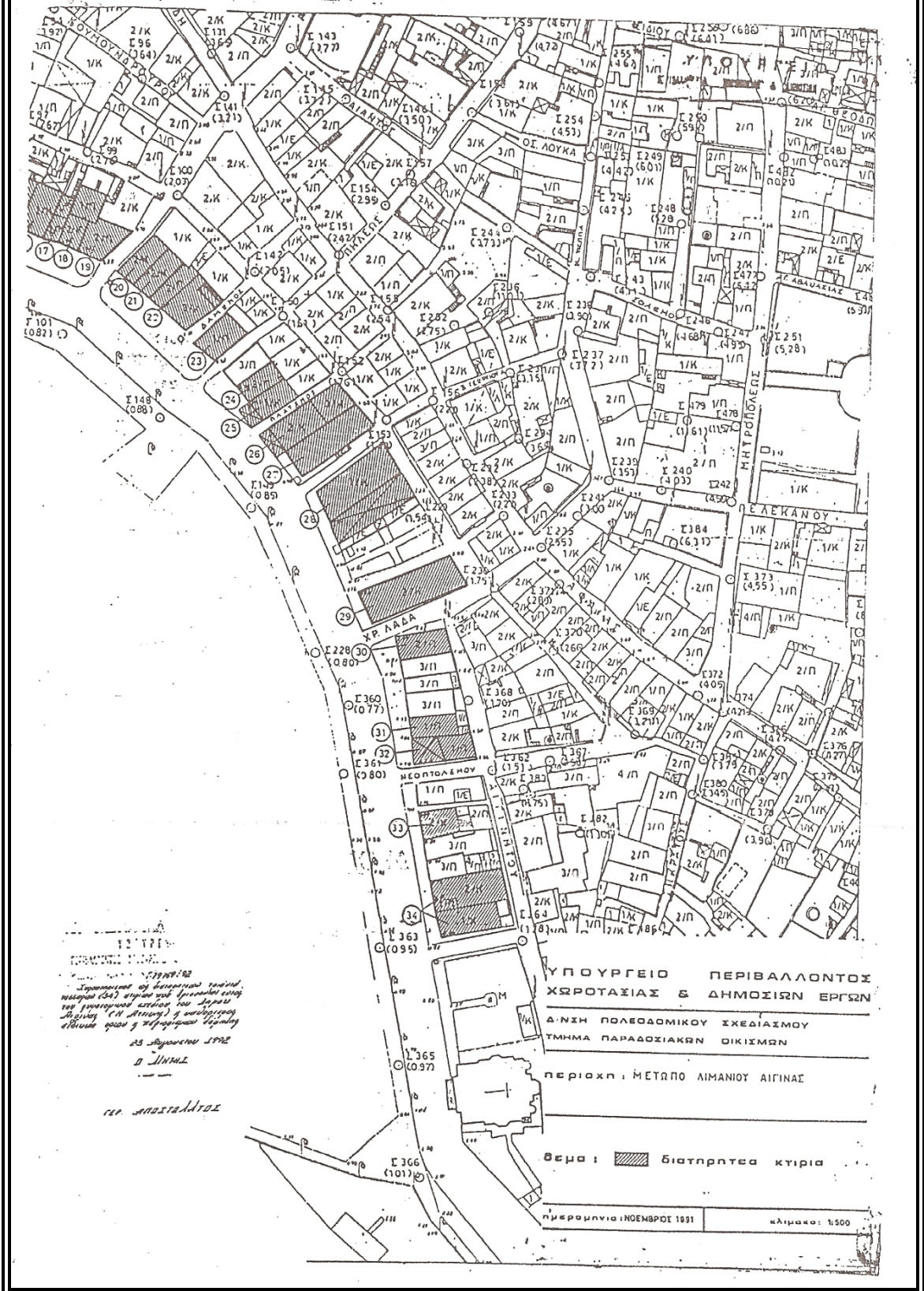
Η απόφαση αυτή να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Αθήνα, 25 Αυγούστου 1992

Με εντολή Υφυπουργού
Ο Γενικός Γραμματέας
ΒΑΣΙΛΗΣ ΚΟΡΚΟΛΟΠΟΥΛΟΣ

ΕΣΤΙΝ
 Σημειώνεται ότι διατηρητέα κτίρια
 με αριθμό (64) στην παρ. Αρ. 1 της
 παρ. 1 της Αρ. 1 της παρ. 1 της
 Αρ. 1 της παρ. 1 της Αρ. 1 της
 Αρ. 1 της παρ. 1 της Αρ. 1 της
 Αρ. 1 της παρ. 1 της Αρ. 1 της